

DENUMIRE PROIECT:

„ÎNTĂRIREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE A AUTORITĂȚII NAȚIONALE DE REGLEMENTARE PENTRU SERVICIILE COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE PENTRU REGLEMENTAREA, AUTORIZAREA, EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE”

SUBACTIVITATEA: ELABORAREA UNEI PROCEDURI DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE UTILITĂȚI PUBLICE

DOMENIUL: SERVICIUL DE APA CANAL

Iulie 2021

„Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice”, cod proiect 127462

CUPRINS

1	CONTEXTUL GENERAL AL PROIECTULUI	5
1.1	Contextul de elaborare	5
1.2	Metodologia de realizare a procedurii si instrumentele utilizate la colectarea si procesarea datelor	6
2	CADRUL GENERAL AL SERVICIILOR DE APA SI APA UZATA DIN ROMANIA	7
2.1	Cadrul general	7
2.2	Legislatie.....	8
2.2.1	Evoluția conceptului de servicii publice de alimentare cu apă potabilă și de canalizare în Uniunea Europeană.....	8
2.2.2	Reglementările naționale privind serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare.....	10
2.3	Cadrul Institutional General	13
2.4	Regionalizarea serviciilor de apa.....	16
2.5	Stabilirea tarifelor si a profitabilitatii.....	17
3	CADRUL EUROPEAN PRIVIND STABILIREA PROFITABILITATII	20
3.1	Context general.....	20
3.2	Reglementarea profitului.....	21
3.2.1	Metode de reglementare a tarifelor.....	21
3.2.2	Stabilirea rentabilitatii.....	24
3.3	Profitabilitatea operatorilor la nivel European	27
3.4	Profitabilitatea societatiilor listate.....	28
3.5	Concluzii	30
4	ANALIZA STRUCTURII TARIFELOR LA APA SI APA UZATA IN ROMANIA	31
4.1	Context general.....	31
4.2	Analiza nivelului actual al tarifelor	33
4.3	Analiza periodicitatii ajustarii tarifelor	34
4.4	Analiza structurii tarifelor	37
4.4.1	Abordare	37
4.4.2	Structura tarifului la apa	37
4.4.3	Structura tarifului la apa uzata	40
4.5	Tariful binom.....	47

4.6	Concluzii	44
5	FINANTAREA INVESTITIILOR IN SECTORUL DE APA SI APA UZATA.....	46
5.1	Context general.....	46
5.2	Granturi si subventii.....	47
5.3	Imprumuturi	48
5.4	Investitii din surse proprii	48
5.5	Fondul IID	49
5.6	Concluzii	50
6	METODOLOGIA DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL	52
6.1	Context general.....	52
6.2	Politica privind stabilirea redeventei.....	53
6.3	Suportabilitatea consumatorilor.....	55
6.4	Elemente considerate la stabilirea metodologiei privind profitul rezonabil	57
6.5	Metodologia propusa de stabilire a profitului rezonabil	57
6.5.1	Context.....	57
6.5.2	Stabilire nivel profit rezonabil	58
7	ANEXE.....	60
7.1	Anexa 1 - Considerații privind sectorul apă la nivel European	60
7.2	Anexa 2 - Modele de stabilire a tarifelor la nivel european	64
7.3	Anexa 3 - Rezultatele sondajului privind profitabilitatea	68
7.4	Anexa 4 - Rezultatele sondajului privind nivelul tarifelor	70

TABELE

Table 2-1: Starea actuala a operatorilor de apa din Romania	17
Table 3-1: Modele de stabilire a tarifulor pe țări	23
Table 3-2: Analiza profitabilitatii pentru societatile listate la bursa	28
Table 3-3: Analiza costului capitalului pentru societatile listate la bursa	29

FIGURI

Figura 2-1: Cadrul instituțional al sectorului de apă din Romania	13
Figura 3-1: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa	27
Figura 3-2: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări	27
Figura 4-1: Periodicitatea ajustării tarifulor de către operatorii regionali	35
Figura 4-2: Periodicitatea ajustării tarifulor la apă de către ceilalți operatori	35
Figura 4-3: Periodicitatea ajustării tarifulor la apă uzată de către ceilalți operatori.....	36
Figura 4-4: Nivelul tarifulor medii (mediana) la apă conform fiselor de fundamentare (RON/m ³).....	37
Figura 4-5: Structura cheltuielilor în ultimele tarife la apă aprobate de ANRSC (%)	38
Figura 4-6: Structura tarifulor la apă (%).....	39
Figura 4-7: Nivelul și structura elementelor de capital din tariful de apă (RON/m ³)	39
Figura 4-8: Nivelul tarifulor medii (mediana) la apă uzată conform fiselor de fundamentare (RON/m ³)	40
Figura 4-9: Structura cheltuielilor în ultimele tarife la apă uzată aprobate de ANRSC (%)	41
Figura 4-10: Structura tarifulor la apă uzată (%)	42
Figura 4-11: Nivelul și structura elementelor de capital din tariful de apă uzată (RON/m ³)	43
Figura 5-1: Costurile, Veniturile și Sursele deficitului de finanțare.....	46
Figura 6-1: Politica de suportabilitate în cadrul sistemului de reglementare economică propus	55

1 CONTEXTUL GENERAL AL PROIECTULUI

1.1 Contextul de elaborare

Prezenta analiză a fost realizată în cadrul proiectului „**Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice**” implementat de ANRSC , în parteneriat Asociația Municipiilor din România (AMR).

Proiectul este finanțat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 Axa prioritară ”Administrație Publică și sistem judiciar eficiente”, Operațiunea “Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu SCAP”.

Proiectul se derulează pe o perioadă de 29 de luni, respectiv **13 august 2019 - 12 decembrie 2021** și are o valoare totală de 19.950.956,66 LEI.

Obiectivul general al proiectului este Consolidarea capacității administrative prin crearea cadrului unitar la nivelul A.N.R.S.C. pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice, creșterea calității și accesului la serviciile publice, consolidarea capacității autorităților administrației publice locale și susținerea dezvoltării la nivel local prin definirea de instrumente, metode și proceduri în domeniul serviciilor comunitare de utilități publice, reducerea birocrăției și simplificarea procedurilor pentru cetățeni, întrucât activitățile propuse sunt de natură să eficientizeze activitatea administrației publice și să crească gradul de transparență și integritate în furnizarea serviciilor comunitare de utilități publice, contribuind la creșterea gradului de satisfacție al cetățeanului și la îmbunătățirea imaginii administrației publice.

Unul dintre obiectivele specifice ale proiectului îl reprezintă :

- Simplificarea și sistematizarea fondului activ al legislației din domeniul de activitate al A.N.R.S.C. în concordanță cu Strategia pentru mai bună reglementare 2014-2020;
- Stabilirea principalelor domenii asupra cărora urmează a se interveni în scopul simplificării și stabilirea criteriilor de priorizare a actelor normative aferente domeniilor selectate.
- Analiza stocului legislativ selectat și propunerea celor mai potrivite metode de simplificare.
- Îmbunătățirea accesului la informații publice în format reutilizabil.

În vederea atingerii acestui obiectiv specific, în cadrul proiectului s-a realizat **o analiza a situației actuale la nivelul municipiilor în ceea ce privește modul de gestionare a serviciilor publice de utilități publice, respectiv:**

- analizarea modului în care sunt asigurate serviciile publice (public sau privat) și a modului în care sunt organizați (Asociații de Dezvoltare Comunitară).
- analizarea structurii și nivelul prețurilor serviciilor publice.
- formula de încasare a prețurilor de la utilizatori.
- sumele alocate de operatorii de servicii publice pentru activitățile de dezvoltare.

Ulterior, acest demers a constituit punctul de plecare pentru elaborarea bazei de date a informațiilor primite de la municipii și a Procedurii de stabilire a profitului rezonabil pentru serviciile publice de utilități publice din sfera de reglementare a ANRSC (transport public, apă și canalizare, iluminat public, salubritate)

1.2 Metodologia de realizare a procedurii și instrumentele utilizate la colectarea și procesarea datelor

Abordarea propusă a avut în vedere obținerea unor informații utile pentru analiza care va reprezenta baza elaborării livrabilelor și altor rapoarte care se vor elabora în cadrul proiectului, a fost elaborat și aplicat un chestionar adresat autorităților administrației publice locale de la nivelul municipiilor, ale cărui obiective sunt:

- analizarea modului în care sunt asigurate serviciile publice (public sau privat) și a modului în care sunt organizate (Asociații de Dezvoltare Comunitară), servicii proprii ale autorităților publice locale.
- analizarea structurii și nivelului prețurilor serviciilor publice.
- formula de încasare a prețurilor de la utilizatori.
- sumele alocate de operatorii de servicii publice pentru activitățile de dezvoltare.

În vederea **colectării datelor necesare de la autoritățile administrației publice locale** și accesării facile de către reprezentanții municipiilor, chestionarul a fost încărcat și completat în format online, utilizând platforma Google. Informarea reprezentanților autorităților administrației publice locale cu privire la existența chestionarului s-a realizat prin transmiterea unui mesaj prin intermediul poștei electronice, adresat tuturor municipiilor membre ale Asociației Municipiilor din România.

Astfel, **categoriile de respondenți** vizate de această cercetare au fost toate cele 103 municipii și cele șase sectoare ale municipiului București, membre ale Asociației Municipiilor din România.

Procesul de colectare a datelor necesare pentru identificarea situației existente la nivel local s-a desfășurat în **perioada 2 martie 2020 - 31 martie 2020**, cu precizarea că o serie de chestionare au fost transmise și după această dată.

Având în vedere faptul că această cercetare a presupus o colectare de date la nivel național, fiind vizate municipiile membre ale AMR, iar chestionarul a fost disponibil online, într-un format ușor accesibil, fiind asigurat suportul tehnic necesar completării pe toată perioada de colectare a datelor de către membrii echipei de implementare AMR, rata de răspuns a fost influențată de gradul de interes al respondenților față de demersul inițiat, precum și de timpul necesar completării chestionarului (aproximativ 5-10 minute).

Au fost colectate date de la un număr 56 de municipii, ceea ce apreciem că oferă o reprezentativitate foarte bună pentru proiect.

Studiul este realizat pe baza datelor furnizate de către municipii, care au fost confruntate cu informațiile din baza de date a ANRSC, în măsura în care acestea au fost disponibile. În acest context, analiza datelor incluse în acest raport trebuie să aibă în considerare această limitare.

2 CADRUL GENERAL AL SERVICIILOR DE APA SI APA UZATA DIN ROMANIA

2.1 Cadrul general

Serviciile comunitare de utilități publice, sunt definite ca totalitatea activităților reglementate prin Legea serviciilor comunitare de utilități publice și prin legi speciale, care asigură satisfacerea nevoilor esențiale de utilitate și interes public general cu caracter social ale colectivităților locale, cu privire la:

- alimentarea cu apă;
- canalizarea și epurarea apelor uzate;
- colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale;
- alimentarea cu energie termică în sistem centralizat;
- salubritatea localităților;
- iluminatul public;
- alimentarea cu gaze naturale;
- transportul public local de călători.

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare face parte din sfera serviciilor comunitare de utilități publice. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare cuprinde alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate, precum și colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale, activități prin care se asigură satisfacerea nevoilor de utilitate și interes public general ale colectivităților locale. Conform Legii nr. 241 din 22 iunie 2006 a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare (denumită în continuare *Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare*), acesta se înființează, se organizează și se gestionează sub conducerea, coordonarea, controlul și responsabilitatea autorităților administrației publice locale ori al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare și are drept scop alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate pentru toți utilizatorii de pe teritoriul localităților.

Furnizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare se realizează prin intermediul unei infrastructuri tehnico-edilitare specifice, care cuprinde ansamblul construcțiilor și terenurilor, instalațiilor tehnologice, echipamentelor funcționale și dotărilor specifice, prin care se realizează serviciul public de alimentare cu apă, denumită sistem public de alimentare cu apă și de canalizare.

Sistemele publice de alimentare cu apă cuprind, de regulă: captări, aducțiuni, stații de tratare, stații de pompare, rezervoare de înmagazinare, rețele de transport și distribuție, branșamente.

Apa potabilă distribuită prin sistemele de alimentare cu apă este destinată satisfacerii cu prioritate a nevoilor gospodărești ale populației, ale instituțiilor publice, ale operatorilor economici și, după caz, pentru combaterea și stingerea incendiilor, în lipsa apei industriale. Apa potabilă distribuită utilizatorilor trebuie să îndeplinească, la branșamentele acestora, condițiile de potabilitate prevăzute în normele tehnice și reglementările legale în vigoare, precum și parametrii de debit și presiune precizați în acordurile și contractele de furnizare.

Sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare a apelor uzate, constituie ansambluri tehnologice și funcționale integrate care acoperă întregul circuit tehnologic, de la captarea din sursă a apei brute până la evacuarea în emisari a apelor uzate epurate, prin care se asigură cu precădere colectarea, transportul, epurarea și evacuarea într-un receptor natural a apelor uzate provenite de la utilizatorii serviciului de alimentare cu apă, precum și a apelor pluviale sau de suprafață colectate de pe teritoriul localităților.

Principiile pe baza cărora se organizează și funcționează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare sunt următoarele:

- securitatea serviciului;
- tarifarea echitabilă;
- rentabilitatea, calitatea și eficiența serviciului;
- solidaritatea utilizatorilor reflectată în strategia tarifară;
- transparența și responsabilitatea publică, incluzând consultarea cu patronatele, sindicatele,
- utilizatorii și cu asociațiile reprezentative ale acestora;
- continuitatea din punct de vedere cantitativ și calitativ;
- adaptabilitatea la cerințele utilizatorilor;
- accesibilitatea egală a utilizatorilor la serviciul public, pe baze contractuale;
- respectarea reglementărilor specifice din domeniul gospodăririi apelor, protecției mediului și sănătății populației.

Activitățile specifice serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, se realizează pe baza unui regulament al serviciului și a unui caiet de sarcini, elaborate și aprobate de autoritățile administrației publice locale, ori de asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în conformitate cu regulamentul-cadru, respectiv cu caietul de sarcini-cadru al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, elaborate de Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

2.2 Legislație

Serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare au fost influențate de diverse transformări organizatorice, tehnice și administrative, cauzate de evoluția instituțională de ansamblu a activităților economice din România. În prezent, la nivelul Uniunii Europene, se acordă o importanță deosebită problemelor privind asigurarea și dezvoltarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, fiind recunoscut rolul acestora în procesul de ridicare a calității vieții. Prin reglementările elaborate, este în curs de instituire un cadru legislativ coerent, care permite dezvoltarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, în concordanță cu prevederile directivelor europene.

2.2.1 Evoluția conceptului de servicii publice de alimentare cu apă potabilă și de canalizare în Uniunea Europeană

Serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare fac parte din sfera serviciilor publice de interes general, prestarea acestora urmărind respectarea principiilor și a obiectivelor fundamentale definite în Cartea Verde a Uniunii Europene și având următoarele particularități principale: au un caracter economico-social, răspund unor cerințe și necesități de interes și de utilitate publică, au caracter tehnico-edilitar, au caracter permanent și regim

de funcționare continuu, sunt înființate, organizate și coordonate de autoritățile administrației publice locale și sunt organizate pe principii economice și de eficiență.

Principalele probleme care se ridică astăzi în Uniunea Europeană, cu privire la viitorul publice, sunt: nivelul de globalizare și de deschidere a pieței, regionalizarea operării și extinderea parteneriatului, întărirea solidarității și a coeziunii sociale, păstrarea caracterului teritorial, dezvoltarea durabilă, pe lângă care apar, în permanență, noi și noi provocări.

Principalele directive europene privind sectorul apei sunt:

- **Directiva 2020/2184/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2020 privind calitatea apei destinate consumului uman** care stabilește dispoziții privind controlul nu numai al apei de la robinet, ci și al surselor de apă potabilă și al sistemelor de distribuție pentru a reduce la minimum riscul de impact nociv al poluării asupra sănătății umane și a resurselor noastre de apă. Directiva reformată abordează chestiunea poluanților emergenți, cum ar fi microplasticul, perturbatorii endocrini, precum și noile tipuri de substanțe chimice. Directiva va asigura totodată cele mai înalte standarde din lume în ceea ce privește apa potabilă, în conformitate cu obiectivul ambițios de reducere la zero a poluării pentru un mediu fără substanțe toxice.
- **Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei (Directiva - cadru privind apa)**, care stabilește norme pentru prevenirea deteriorărilor ulterioare, conservarea și îmbunătățirea stării ecosistemelor acvatice din Uniunea Europeană și atingerea „stării bune” a râurilor, a lacurilor și a apelor subterane ale Europei. Printre aceste norme se numără: protejarea tuturor formelor de apă; redresarea ecosistemelor din aceste ape și din jurul acestora; reducerea poluării în corpurile de apă; garantarea unei utilizări durabile a apei de către persoanele fizice și de către întreprinderi. Conform Directivei, *„Apa nu este un bun comercial oarecare, ci un patrimoniu care trebuie protejat, apărat și tratat ca atare”*. Directiva-cadru privind apa a încorporat într-un instrument obligatoriu din punct de vedere juridic principiile fundamentale de gospodărire integrată a bazinelor hidrografice care să reunească perspective economice și ecologice în activitatea de gospodărire a apelor.
- **Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman (Directiva privind apa potabilă)**, care stabilește standarde pentru apa potabilă și urmărește să garanteze că apa destinată consumului uman este sigură. Obiectivul directivei este de a proteja sănătatea umană împotriva efectelor nefaste ale contaminării apei destinate consumului uman, prin asigurarea salubrității și a purității acesteia. Directiva prevede că apa potabilă trebuie să fie lipsită de orice microorganism, parazit sau substanță care ar putea prezenta un pericol pentru sănătatea umană prin stabilirea unor standarde pentru cele mai comune organisme și substanțe potențial dăunătoare care se pot regăsi în apa potabilă. În acest context, țările Uniunii Europene trebuie, printre altele: să ia toate măsurile necesare pentru respectarea standardelor microbiologice și chimice minime; să monitorizeze apa în mod regulat la punctele de prelevare în vederea respectării indicatorilor microbiologici, chimici; să efectueze investigații în cazul nerespectării standardelor și să ia măsurile corective necesare;
- **Directiva Consiliului din 21 mai 1991 (91/271/CEE) privind tratarea apelor urbane reziduale (91/271/CEE)**, are ca obiectiv protecția mediului de efectele negative ale evacuărilor de ape uzate orășenești și de ape uzate din anumite sectoare industriale (în principal, din prelucrarea și fabricarea produselor din industria alimentară). Directiva stabilește o serie de cerințe referitoare la sistemele de colectare, epurare și evacuarea

apelor uzate din aglomerările urbane, precum și a celor biodegradabile provenite de la anumite sectoare industriale. Statele Membre trebuie să asigure că apele uzate provenite de la aglomerările umane cu mai mult de 2.000 de locuitori sunt colectate și epurate înainte de evacuare, conform standardelor și termenelor limită specifice.

2.2.2 Reglementările naționale privind serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare

Sistemul juridic românesc este complex și uneori neclar, legi importante fiind modificate și completate în mod constant. Nevoia de claritate, corelare și sistematizare este un aspect esențial.

Principalele acte normative care ghidează activitatea specifică sectorului românesc de apă și apă uzată sunt enumerate mai jos:

A. Legislația primară

Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice (denumită în continuare *Legea serviciilor comunitare de utilități publice*), lege generală în domeniu, este aliniată la prevederile și la cerințele Uniunii Europene în domeniu și prezintă principiile și obiectivele după care sunt înființate, organizate și gestionate serviciile comunitare de utilități publice, și anume:

- descentralizarea serviciilor publice și creșterea responsabilității autorităților administrației publice locale cu privire la calitatea serviciilor asigurate populației;
- promovarea principiilor economiei de piață și reducerea gradului de monopol;
- promovarea măsurilor de dezvoltare durabilă și de protecție a mediului;
- promovarea parteneriatului social și pregătirea continuă a resurselor umane.
- Legea serviciilor comunitare de utilități publice, stabilește cadrul juridic și instituțional, obiectivele, competențele, atribuțiile și instrumentele specifice necesare înființării, organizării, gestionării, finanțării, exploatării, monitorizării și controlului furnizării/prestării reglementate a serviciilor comunitare de utilități publice.

Legea nr. 241/2016 a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare (denumită în continuare *Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare*), detaliază cerințele și caracteristicile modului de organizare și de funcționare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, având în vedere activitățile specifice fiecărui serviciu, respectiv pentru:

- apă potabilă: activități de captare, tratare, transport, înmagazinare și distribuție;
- canalizare: activități de colectare, transport, epurare, deversarea apelor uzate epurate, a apelor meteorice și a apelor pluviale provenite din intravilan în emisarii naturali.

Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare stabilește cadrul juridic privind înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul furnizării/prestării reglementate a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, organizat la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor, județelor sau al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare.

OUN nr. 57/2019 privind Codul Administrativ reglementează regimul general al autonomiei locale, precum și organizarea și funcționarea administrației publice locale pe principiul

descentralizării, autonomiei locale, deconcentrării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit. Autoritățile administrației publice locale exercită competențe exclusive, competențe partajate și competențe delegate. Două sau mai multe unități administrativ-teritoriale au dreptul ca să coopereze și să se asocieze, formând asociații de dezvoltare intercomunitară, cu personalitate juridică, de drept privat și de utilitate publică, în scopul realizării în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori al furnizării în comun a unor servicii publice.

B. Legislația secundară

Ordinul nr. 65/2007 al ANRSC privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și decanalizare stabilește modul de calcul al prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare. Prețurile și tarifele trebuie să asigure viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, interesele utilizatorilor, inclusiv în ceea ce privește suportabilitatea acestora, precum și protecția mediului privind conservarea resurselor de apă.

Ordinul nr. 88/2007 al ANRSC pentru aprobarea Regulamentului-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare stabilește cadrul juridic unitar privind funcționarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare din localitățile în care există sisteme publice de alimentare cu apă și canalizare, indiferent de mărimea acestora, definind condițiile-cadru și modalitățile ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului, precum și relațiile dintre operatorii și utilizatorii acestor servicii. Prevederile regulamentului se aplică, de asemenea, la proiectarea, executarea, recepționarea, exploatarea și întreținerea instalațiilor din sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare și este obligatoriu pentru toți operatorii de servicii de alimentare cu apă și de canalizare, indiferent de forma de proprietate, organizare și de modul în care este organizată gestiunea serviciilor în cadrul unităților administrativ-teritoriale.

Ordinul nr. 89/2007 al ANRSC pentru aprobarea Caietului de sarcini-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare³⁹ stabilește modul de întocmire a caietelor de sarcini, indiferent de forma de gestiune adoptată, de către autoritățile administrației publice locale și asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, care înființează, organizează, conduc, coordonează și controlează funcționarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. Caietele de sarcini se întocmesc în concordanță cu necesitățile obiective ale autorităților administrației publice locale și asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, cu respectarea în totalitate a cerințelor minime precizate în caietul de sarcini-cadru și a regulamentului-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare. Ulterior, caietele de sarcini vor fi supuse aprobării consiliilor locale, de către asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare.

Ordinul nr. 90/2007 pentru aprobarea Contractului-cadru de furnizare/prestare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare stabilește relațiile dintre utilizator și operator la punctul de delimitare între rețeaua interioară a utilizatorului aflată pe proprietatea acestuia și rețeaua publică situată pe domeniul public care este constituită de contorul de branșament pentru sistemul de alimentare cu apă, respectiv căminul de racord pentru sistemul de canalizare.

Ordonanța de urgență nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene stabilește principiile, cadrul general și procedurile privind constituirea, alimentarea și utilizarea fondurilor necesare pentru întreținerea, înlocuirea și dezvoltarea investițiilor realizate prin proiecte care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene pentru dezvoltarea infrastructurii serviciilor publice, precum și pentru asigurarea fondurilor necesare pentru plata serviciului datoriei publice/datoriei aferente împrumuturilor destinate cofinanțării acestor proiecte.

Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, aplicabilă în cazul proiectelor de investiții în sistemele de alimentare cu apă și de canalizare care se dezvoltă din fonduri publice asigurate, integral sau în parte, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, pentru care finanțarea serviciului se face prin aplicarea de către operator a prețului/tarifului unic și a strategiei tarifare. Analiza cost-beneficiu este un instrument analitic folosit pentru estimarea impactului socio-economic (în termeni de costuri și beneficii) aferent implementării anumitor proiecte. Obiectivul analizei cost-beneficiu este de a identifica și a cuantifica în termeni monetari, toate tipurile de impact posibile ale proiectului, pentru a putea determina costurile și beneficiile aferente. Apoi, rezultatele sunt cumulate pentru a identifica beneficiile nete și pentru a concluziona dacă proiectul este de dorit și merită să fie pus în aplicare. În această măsură, analiza cost-beneficiu poate servi ca instrument de luare a deciziei de finanțare a investițiilor din resurse publice.

Potrivit legii, **serviciul public de alimentare cu apă** are următoarele componente principale:

- activitatea de captare a apei brute, din surse de suprafață sau subterane;
- tratarea apei brute;
- transportul apei potabile și / sau apei industrial;
- înmagazinarea apei;
- distribuția apei potabile și / sau industriale.

Serviciul public de canalizare are următoarele componente principale:

- colectarea, transportul și evacuarea apelor uzate de la utilizatori la stațiile de epurare;
- epurarea apelor uzate și evacuarea apei epurate în emisar;
- colectarea, evacuarea și tratarea adecvată a deșeurilor din gurile de scurgere a apelor pluviale și asigurarea funcționalității acestora;
- evacuarea, tratarea și depozitarea nămolului și a altor deșeuri similare derivate din activitățile menționate mai sus;
- evacuarea apelor pluviale și de suprafață din intravilanul localitatilor.

Conform Legii nr 213/1998, **infrastructura** sistemelor de alimentare cu apă și¹ (rețele de alimentare cu apă și de apă uzată, stații de tratare și auxiliare, cu instalațiile, clădirile și terenurile corespunzătoare) **face parte din domeniul public**.

În ceea ce privește **regionalizarea**, legislația aplicabilă relevantă este:

---

¹Serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, ca servicii publice locale, sunt operate printr-o combinație de clădiri și terenuri, instalații tehnologice, echipamente funcționale și specifice care reprezintă o parte integrantă a infrastructurii urbane a localităților.

- HG nr. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor de utilități publice;
- OUG nr. 57/2019 privind Codul Administrativ;
- Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice (în vigoare de la 21 martie 2007), cu modificările și completările ulterioare, stabilește cadrul legal și instituțional unitar și obiectivele, competențele, sarcinile și instrumentele specifice necesare pentru crearea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor de utilități publice, inclusiv a serviciilor de salubritate a localităților;
- Legea nr. 241/2006 privind serviciile de alimentare cu apă și de canalizare (intrată în vigoare la data de 21 martie 2007), cu modificările ulterioare - stabilește cadrul legal și instituțional unitar privind înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare din localități;
- HG nr. 855/2008 pentru aprobarea actului constitutiv-cadru și a statutului-cadru al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice.

2.3 Cadrul Instituțional General

Operațiunile de apă și canalizare sunt efectuate în cadrul unui sistem extins de guvernare, care operează pe trei niveluri, fiecare din ele având responsabilități dedicate privind finanțarea, reglementarea, gestionarea sau monitorizarea serviciilor, după cum urmează:

- **nivelul UE**, care stabilește obiective ce trebuie atinse - Regulamentul-cadru și directivele relevante care se aplică statelor membre;
- **nivel național**, care stabilește obiective de politică pentru sectorul apei, atât la nivel național cât și local;
- **nivel local**, care este în principal preocupat de activitățile operaționale.

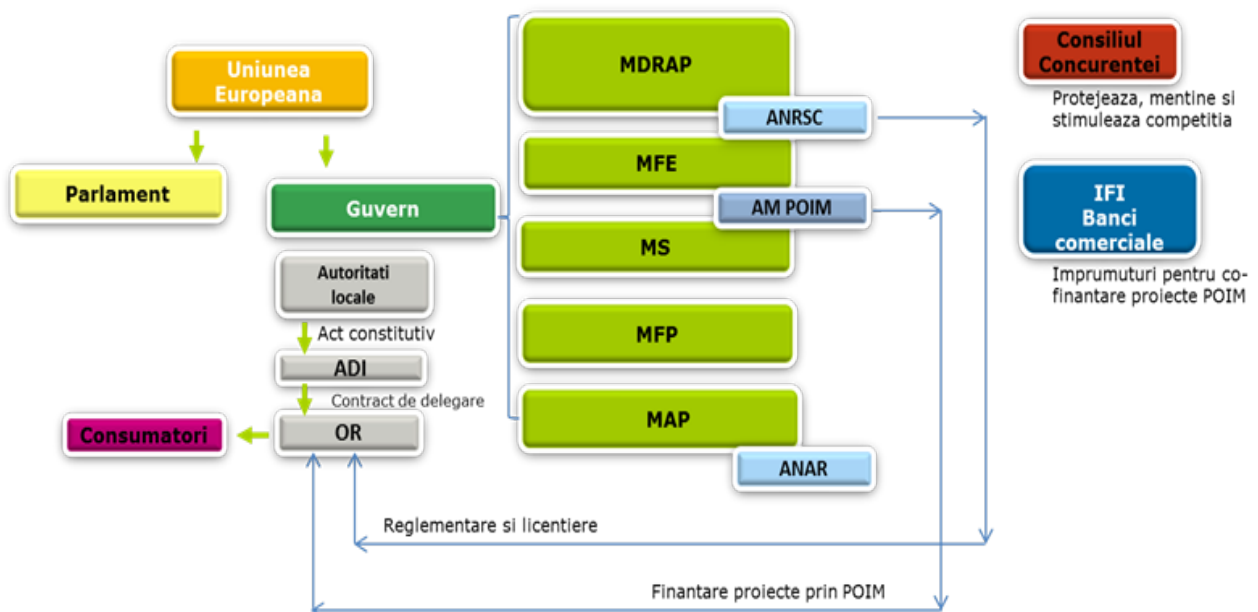

Figura 2-1: Cadrul instituțional al sectorului de apă din România

Principalii actori implicați în sectorul de apă din România, cu rolurile și responsabilitățile fiecăruia, sunt prezentați mai jos:

COORDONARE LA NIVEL NAȚIONAL

- **Ministerul Lucrarilor Publice Dezvoltarii si Administratiei(MLPDA) (fost MDRAP)** Acesta are responsabilitatea de a elabora și de a monitoriza punerea în aplicare a strategiilor pentru serviciile publice. În anul 2017, MDRAP a organizat un grup de lucru interinstituțional pentru apă cu scopul de a decide cu privire la un plan de acțiune pentru conformarea cu cerințele UE; acesta include toate părțile interesate relevante: Ministerul Apelor și Pădurilor, care este responsabil cu raportarea privind conformarea cu Directiva privind apele uzate; Ministerul Sănătății, care este responsabil cu raportarea privind conformarea în ceea ce privește calitatea apei potabile; ANAR (Administrația Națională Apele Române); Garda de Mediu; Direcția sanitară; reprezentanți ai Autorității de Management, care finanțează investiții în sector: Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, și entități care coordonează programe de finanțare în cadrul unor programe variate de dezvoltare regională și rurală (PNDL) - subordonate MLPDA.
- **Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC).** A.N.R.S.C. este implicată în eliberarea licențelor, în elaborarea de metodologii și regulamente-cadru pentru domeniul serviciilor de utilități publice din sfera sa de reglementare și pentru piața acestor servicii (serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, de salubritate a localităților, de iluminat public și de transport public). ANRSC avizează sau aprobă după caz prețurile/tarifele aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, monitorizează activitatea prestatorilor de servicii de utilități publice, precum și modul de respectare și implementare a legislației aplicabile acestor servicii. Implicarea ANRSC în stabilirea tarifelor este însă destul de limitată, cu precădere în cazul tarifelor elaborate ca parte a analizei cost-beneficiu pentru aplicațiile de finanțare, aprobarea lor reprezentând "un aviz" de conformitate, în timp ce pentru celelalte situații, se are în vedere doar costul actual, fără previziuni. Rolul ANRSC va trebui întărit pe viitor.

POLITICA SECTORIALĂ

- **Ministerul Apelor și Pădurilor.** Acesta este responsabil pentru implementarea politicii naționale în domeniul managementului resurselor de apă; de asemenea, este responsabil pentru raportarea privind *conformarea cu Directiva privind apele uzate*.
- **Administrația Națională „Apele Române“.** ANAR aplică strategia și politica națională în domeniul managementului calitativ și cantitativ al resurselor de apă și contribuie la respectarea cadrului legal, acționând în sensul cunoașterii resurselor de apă, protejarea lor împotriva epuizării și degradării, valorificării și utilizării durabile a resurselor de apă (un monopol natural de interes strategic); ANAR este responsabilă de asigurarea avizării/autorizării evacuării apelor uzate provenite de la aglomerări umane sau de la industria agro-alimentară asimilată, conform HG nr. 188/2002, precum și de monitorizarea apelor de suprafață, a receptorilor naturali în care se evacuează apele uzate urbane sau industriale, conform Legii apelor nr. 107/1996.
- **Ministerul Sănătății.** Elaborează politici, strategii și programe de acțiune în domeniul sănătății populației. De asemenea, este responsabil cu raportarea privind *conformarea cu Directiva Apei Potabile*.

FINANȚAREA

- **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene - Autoritate de Management POIM.** Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020 (POIM) face parte din Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. AM POIM este responsabilă cu gestionarea programelor de investiții finanțate de UE pentru sectorul de apă / apă uzată. Autoritatea de Management a jucat un rol important în sprijinirea sectorului de apă și în inițierea unor reforme, cum ar fi regionalizarea și configurarea cadrului instituțional, depășind în general rolul său ca entitate finanțatoare.
- **Ministerul Finanțelor Publice.** Este principalul finanțator al sectorului de apă, coordonând la nivel național atât fondurile europene cât și contribuțiile de la bugetul de stat, respectiv pentru PNDL prin MLPDA, pentru PNDR prin MADR. MFP va avea un rol important în echilibrarea deficitului de finanțare a investițiilor necesare în vederea conformării și menținerii cadrului necesar care să permită și pe viitor dezvoltarea durabilă a sectorului.
- **IFI, băncile comerciale.** Instituțiile financiare internaționale au fost implicate în mod continuu în dezvoltarea sectorului de apă și apă uzată în România. BERD, BEI și BM au jucat un rol important în sprijinirea reformelor. Pornind de la finanțarea sectorului, inițial prin garanții de stat, apoi garanții locale și în cele din urmă doar pe baza planului de afaceri, contractului de delegare și acordului de sprijin municipal, implicarea IFI a fost de asemenea importantă în procesul de corporatizare și eficientizare a OR.

NIVEL REGIONAL ȘI LOCAL

- **Autoritățile publice locale (APL).** APL au competența și responsabilitatea exclusivă, conform Legii nr 51/2006, în ceea ce privește înființarea, organizarea, funcționarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice, inclusiv a celor de alimentare cu apă și de canalizare. În plus, APL sunt responsabile pentru gestionarea și planificarea activelor publice în legătură cu sistemele de alimentare cu apă și de canalizare (în conformitate cu OUG 57/2019) și au asigurat din bugetul local cofinanțarea proiectelor cu finanțare europeană.
- **Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (ADI).** Sunt structuri de cooperare înființate între municipalități și județe, cu personalitate juridică, organizate în condițiile legii (înființate în conformitate cu OG nr.26 / 2000 cu privire la asociații și fundații), și care au un statut de utilitate publică (în conformitate cu Legea 215/2001). Scopul ADI este dublu: a) realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional, și b) furnizarea în comun a anumitor servicii publice. ADI delegă serviciile de apă și de canalizare (prin CD) și este singurul interlocutor pentru operatorii regionali de apă (OR - vezi mai jos), reprezentând interesele comune ale membrilor săi pentru serviciul de apă și de canalizare, în special în ceea ce privește: strategia generală, planul de investiții și politica tarifară.
- **Operatorul Regional (OR).** OR este o societate comercială, deținută de toate sau o parte din APL membre ale ADI. ADI delegă serviciile de apă și canalizare către OR prin intermediul unui Contract de Delegare. Operatorii Regionali au fost înființați ca parte a politicii de regionalizare. În prezent, există 43 de Operatori Regionali în România. Relația contractuală între Operatorii Regionali și ADI se bazează pe contractul de delegare, care

stabilește obligațiile și drepturile specifice fiecărei părți în ceea ce privește dezvoltarea programelor de investiții, atât din fonduri europene, cât și din Fondul IID, și atingerea unor niveluri de performanță în prestarea serviciului.

2.4 Regionalizarea serviciilor de apă

Înainte de aderarea la Uniunea Europeană, sectorul de apă a fost extrem de fragmentat, iar proiectele de investiții au vizat, în principal, orașele mari. Starea generală a sistemelor a fost foarte slabă, cu probleme majore legate de serviciile de apă din aglomerațiile mai mici.

În ultimul deceniu, sectorul de apă și canalizare din România a fost remodelat datorită **procesului de regionalizare** care a început în 2007, ca parte a strategiei legate de Programul Operațional Sectorial (POS) Mediu. La acel moment, procesul de regionalizare a fost inclus ca o condiție prealabilă pentru accesarea fondurilor UE pentru infrastructura de apă și apă uzată.

Din punct de vedere instituțional, **regionalizarea** se bazează pe trei elemente-cheie:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)
- Compania Regională de Apă (Operatorul Regional - OR)
- Contractul de delegare a gestionării serviciilor (CD).

ADI este formată din unități administrativ-teritoriale (județe, municipii și localități mai mici), cu scopul de a realiza în comun anumite proiecte de dezvoltare de interes regional și a furniza servicii publice de apă. ADI este unicul interlocutor pentru OR, ca un organism unic de dezbatere și coordonare, reprezentând interesele comune ale municipalităților membre privind:

- strategia generală pentru serviciile de apă și canalizare;
- (ii) planul de investiții pe termen lung;
- (iii) politica tarifară.

OR este o societate comercială, deținută de toate sau de o parte din municipalitățile membre ale ADI, căreia i se delegă gestionarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare. OR este desemnat pentru gestionarea, operarea, întreținerea, modernizarea, reînnoirea și extinderea, după caz, a activelor publice menționate în contractul de delegare, pe bază de finanțare proprie și risc comercial, contra unei plăți (tarif) din partea clienților.

Contractul de Delegare. Ca parte a procesului de regionalizare, OR intră în relație contractuală cu autoritățile locale respective, organizate ca ADI. Contractul de delegare a fost elaborat pe baza unui model pregătit de experți finanțați de UE și are ca rezultat o mai mare transparență privind serviciile prestate și ajustările de tarife. Acesta formalizează relația dintre proprietarii activelor (ADI) și operatorul acestora (OR); CD este baza structurii de regionalizare și are rolul:

- să asigure o relație echilibrată între autoritățile locale și operatorul regional;
- să se concentreze pe pregătirea, finanțarea și executarea planului regional de investiții ca bază pentru consolidarea performanței utilităților;
- să prevadă aspectele cheie care conduc la o gestionare eficientă, dinamică și sustenabilă a infrastructurii de apă și apă uzată.

Contractul de delegare se acordă direct operatorului regional, în conformitate cu regulile UE "in house", ca o excepție de la procedurile de licitație și în anumite condiții negociate cu UE.

Astăzi, regionalizarea este un element-cheie în îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor de apă; este proiectată pentru a contribui la sustenabilitatea investițiilor, a operațiunilor și este o condiție prealabilă pentru dezvoltarea pe termen lung a sectorului de apă și pentru o creștere economică echilibrată la nivel regional. Mai mult, regionalizarea este concepută pentru a aplica **principiul solidarității**, prin care orașele mari sprijină furnizarea de servicii de calitate în zonele mai puțin dezvoltate.

Operatorii regionali acoperă mai mult de 70% din piața serviciilor de apă din România. Pe baza informațiilor furnizate de ANRSC, serviciile de apă și canalizare sunt în prezent efectuate de: 43 operatori regionali, 2 operatori mari cu capital mixt (public și privat) și aproximativ 900 de operatori mici.

Cei **43 OR** deservește aproximativ 72% din populația conectată la serviciile de apă și apă uzată - 9 milioane din 12,6 milioane de persoane care beneficiază de infrastructura de apă și 6,9 milioane din cele 9,5 milioane conectate la rețelele de canalizare. Modul de furnizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în țară este rezumat în tabelul de mai jos:

Table 2-1: Starea actuală a operatorilor de apă din România

Tip de operatori WSS	% Conectare la serviciile de apă	Populație deservită cu apă	% Conectare la serviciile de canalizare	Populație deservită cu canalizare
Operatori regionali	71,64	9 milioane	70,82	6,9 milioane
Operatori mari privați (companii cu capital mixt) în București și Ploiești	15,33	2 milioane	20,11	1,7 milioane
Alți operatori privați locali	2,60	0,1 milioane	1,81	n.a.
Operatori municipali organizați ca departamente sau companii publice	10,42	1,5 milioane	7,26	0,9 milioane
Populația totală deservită de furnizorii de apă și canalizare		12,6 milioane		9,5 milioane

Sursa : ANRSC

Din punct de vedere juridic, există două opțiuni pentru gestionarea serviciilor publice de apă, pe baza deciziei autorităților administrației publice locale:

- Gestione directă, realizată de structurile proprii ale autorităților administrației publice locale implicate;
- Gestione delegată, prin care autoritățile administrației publice locale delegă unuia sau mai multor operatori operarea infrastructurii de apă, printr-un Contract de Delegare. Este cazul OR și al celor doi mari operatori privați din București și Ploiești.

2.5 Stabilirea tarifelor și a profitabilității

Preturile și tarifele precum și strategiile de tarify se determină pe baza prevederilor Ordinului nr. 65 din 28 februarie 2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a preturilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de

canalizare emis de ANRSC. Conform acestui ordin, operatorii de apa si apa uzata din sector au urmatoarele optiuni privind stabilirea sistemului de preturi si tarife:

- Stabilirea preturilor si tarifelor pe baza costurilor istorice:

Preturile si tarifele aferente serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare se fundamenteaza, cu respectarea metodologiei de calcul stabilite de autoritatea de reglementare competenta, pe baza cheltuielilor de productie si exploatare, a cheltuielilor de intretinere si reparatii, a amortismentelor aferente capitalului imobilizat in active corporale si necorporale, a costurilor pentru protectia mediului, a costurilor financiare asociate creditelor contractate, a costurilor derivand din contractul de delegare a gestiunii, si includ o cota pentru crearea surselor de dezvoltare si modernizare a sistemelor de utilitati publice, precum si o cota de profit (cota de profit este in jur de 5-10%).

- Stabilirea preturilor si tarifelor pe baza unei formule incluse in contractele si acordurile de finantare:

In cazul operatorilor cuprinsi in programe de dezvoltare si reabilitare a utilitatilor, pentru care Guvernul a stabilit pentru perioade determinate reguli sau formule de ajustare, altele decat cele prevazute de prezenta metodologie, nivelurile concrete ale preturilor si tarifelor se stabilesc de ANRSC pe baza regulilor respective.

- Stabilirea preturilor si tarifelor pe baza unei formule incluse in contractul de delegare:

În cazul delegarii gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apa si de canalizare pentru care autoritatile administratiei publice locale au stabilit, cu acordul creditorilor sau al operatorilor, reguli ori formule de ajustare sau modificare, ANRSC va aplica aceste reguli sau formule, aprobate potrivit prevederilor legale.

In cazul gestiunii delegate, stabilirea, ajustarea sau modificarea preturilor si tarifelor se poate face pe baza unor reguli sau formule de calcul avizate de ANRSC, convenite intre autoritatile administratiei publice locale si operator, prin contractul de delegare a gestiunii serviciului. In aceasta situatie, ANRSC va aplica aceste reguli sau formule de ajustare pentru eliberarea avizului de specialitate.

Indiferent de optiunea aplicata, operatorii regionali cuprinsi in programe de dezvoltare/reabilitare cu finantare externa/internationala vor unifica preturile/tarifele pe intreaga arie de operare, in conformitate cu prevederile contractului de delegare a gestiunii serviciilor si/sau ale acordurilor de finantare internationala.

In prezent, toti operatorii regionali au preturile si tarifele unificate, au strategii de tarificare incluse in contractele de delegare care permit ajustarea acestora cu inflatia si ajustari suplimentare in termeni reali (care sunt in linie si cu contractele de finantare si imprumut).

In ultimii ani, deoarece cresterile de tarife in termeni reali aferente strategiei de tarificare din POS Mediu au fost implementate iar strategia de tarificare aferenta proiectului POIM nu este finalizata, au fost operatori regionali care au solicitat catre ANRSC ajustari ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fisa de fundamentare (pe baza costurilor istorice).

În perioada 2-31 Martie 2020 a fost condus un sondaj în rândul UAT-urilor membre ale AMR pentru a analiza nivelul de profitabilitate al operatorilor de apă și apă uzată. Rezultatele studiului sunt prezentate sintetic astfel:

- Activitatea de apă:
  - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Botosani - 0,87%, Pâncani - 0,93%, Iași - 0,93%, Satu Mare - 1%.
  - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Reghin - 10,49%, Tulcea - 10%, Campulung Muscel 10%, Curtea de Argeș - 10%.
  - Media profitului aplicat pentru serviciul de alimentare cu apă potabilă este între 3% - 5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.
- Activitatea de apă uzată:
  - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Satu Mare - 0,90%, Caransebeș - 0,90%, Iași - 0,91%, Pâncani - 0,91%.
  - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Buzău - 13,22%, Râmnicu Sărat - 13,22%, Constanța 12%, Onești - 12%.
  - Media profitului aplicat pentru serviciul de canalizare este între 4% - 7,5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.

Rezultatele detaliate ale studiului sunt prezentate în Anexa 3.

3 CADRUL EUROPEAN PRIVIND STABILIREA PROFITABILITATII

3.1 Context general

Serviciile de apă și canalizare fac parte din categoria serviciilor de interes general (economic), fiind reglementate atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul fiecărui stat membru. Modul de organizare a serviciilor de apă și canalizare la nivelul statelor membre are în vedere obligativitatea respectării principiului subsidiarității, așa cum este acesta reliefat în cadrul Protocolului nr. 26 la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare *Protocolul nr. 26*). În conformitate cu prevederile art. 2 (38) din Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23.10.2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei (denumită în continuare *Directiva apei*), serviciile legate de utilizarea apei, reprezintă totalitatea serviciilor care acoperă, în cazul gospodăriilor individuale, al instituțiilor publice sau al oricărei activități economice:

- captarea, îndiguirea, depozitarea, tratarea și distribuția apei de suprafață sau a apei subterane;
- instalații de colectare și tratare a apelor uzate care urmează a fi evacuate în apele de suprafață. Întrucât, în conformitate cu prevederile Protocolului nr. 26 gestionarea serviciilor de apă face parte din competențele exclusive ale fiecărui stat membru, definiția serviciilor de apă este diferită de la un stat membru la altul, aceasta putând include și activități suplimentare celor incluse. În cadrul prevederilor art. 2 (38) din Directiva apei. În general, furnizarea de apă potabilă, respective colectarea și tratarea apei uzate se încadrează în definiția serviciilor de apă în toate țările europene.

Modul în care sunt organizate serviciile de apă este rezultatul condițiilor existente la nivelul fiecărui stat membru. În ceea ce privește modul de organizare a serviciilor de apă și canalizare, la nivelul Uniunii Europene regăsim, în funcție de statul membru, ca forme de organizare:

- gestiunea publică directă: în cadrul acestui sistem, entitatea publică este responsabilă în întregime de furnizarea de servicii și de gestionarea acestora, acesta fiind, în trecut, sistemul adoptat de majoritatea statelor membre;
- gestiunea publică delegată: în cadrul acestui sistem, o entitate de administrare este responsabilă de executarea sarcinilor de gestionare. Entitățile de gestionare sunt în general proprietatea asupra sectorului public. În unele state membre există posibilitatea participării minimale a capitalului privat;
- gestiunea privată delegată: în cadrul acestui sistem, entitatea publică responsabilă desemnează o întreprindere privată pentru a gestiona obligațiile de serviciu public, în cadrul unui termen limitat și în baza unui contract de închiriere sau de concesiune. În statele membre unde este adoptat acest sistem, unitățile administrativ teritoriale subcontractează, în fapt, obligațiile lor de a presta serviciile, către întreprinderi private, autoritățile publice fiind în continuare proprietarul infrastructurii necesare desfășurării serviciilor de apă și canalizare.
- management privat direct: în cadrul acestui sistem, toate sarcinile de management, responsabilitățile și proprietatea asupra utilităților de apă sunt acordate întreprinderilor private, entitățile publice având numai responsabilități ce vizează controlul serviciilor și reglementarea acestora. Printre statele membre care au adoptat acest sistem de organizare, regăsim țări precum Cehia, Țara Galilor, Anglia. În afara Angliei, Cehiei și Țării Galilor, proprietatea asupra infrastructurii de apă în celelalte state membre este

publică. Autoritățile publice sunt, de asemenea, responsabile cu aprobarea tarifelor, determinând calitatea de serviciu, precum și stabilirea și aplicarea standardelor de mediu și de sănătate. Tarifele pentru apă contribuie la recuperarea costurilor aproape oriunde în Europa. Structura tarifelor diferă de la un stat membru al altul, însă în majoritatea cazurilor, tariful este alcătuit dintr-o componentă fixă și o componentă volumetrică. În general, tarifele pentru apă sunt propuse de către operatorul de apă către autoritatea competentă (municipalitate, autoritate regională, minister sau autoritate națională de reglementare independentă). În câteva cazuri, implicarea clientului este prevăzută în acest proces. În unele cazuri, organismele de supraveghere efectuează ex-post verificarea tarifului.

3.2 Reglementarea profitului

Adoptarea unei taxonomii a metodelor tarifare este o alegere larg răspândită în literatura academică și tehnică, pentru a circumscrie într-un singur cluster metode similare: un „menu” de metode este util în etapa de proiectare, precum și în analiza comparativă internațională.

Reglementarea tarifară a utilităților monopoliste a început în SUA la începutul secolului al XX-lea prin aplicarea reglementării costului serviciului (sau reglementării ratei de rentabilitate). Metoda Rata de Rentabilitate (Cost-plus) este comparată cu reglementarea stimulativă, ca metode de plafon a prețurilor sau a veniturilor.

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite în volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m³. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt, de obicei, aceleași indiferent de metoda tarifară: costurile operaționale ale serviciului (OPEX), costurile de amortizare, taxele și altele, precum și rata rentabilității investițiilor estimate, înmulțind baza reglementată a activelor (BAR) cu rata de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru datorie (WACC).

Principalele diferențe între metodele cost-plus și plafon sunt: cum și când se aplică aceste elemente de bază, frecvența revizuirii tarifelor și actualizarea și durata perioadelor de reglementare.

La nivel european, se aplica toate metodele menționate mai sus. Pentru o mai bună înțelegere a acestor sisteme, a fost realizată o scurtă descriere a acestora în cele ce urmează.

3.2.1 Metode de reglementare a tarifelor

În cadrul **reglementării privind rata de rentabilitate**, autoritatea de reglementare stabilește un randament „rezonabil” care poate fi obținut din investiții de către companii. Companiile reglementate pot recupera, la o rată fixă, costurile lor și pot obține un profit în prima instanță prin recuperarea capitalului și în cele din urmă prin rentabilitatea capitalului investit. Clienții plătesc tarife în concordanță cu compania reglementată care câștigă rata de rentabilitate permisă. Nivelurile serviciilor sunt determinate de licență sau contract.

Reglementarea prin intermediul ratei de rentabilitate nu este de obicei legată de planificarea pe termen mediu sau lung a planului de afaceri al operatorului. Această metodă pune accentul pe recuperarea costurilor și, prin urmare, nu oferă stimulente pentru optimizarea costurilor. Unul dintre principalele obiective ale metodei cost-plus este că, prin intermediul acesteia, reglementatorul **poate controla nivelul profitului operatorului**. Pe de o parte,

autoritatea de reglementare poate monitoriza ce active sunt incluse în BAR (Baza reglementată a activelor) și ce reguli contabile sunt aplicate pentru a calcula valoarea contabilă a acestora, iar pe de altă parte, autoritatea de reglementare poate estima rata de rentabilitate admisibilă pentru costul mediu ponderat al capitalului (WACC), care ar trebui să fie suficientă pentru companie în vederea plății costurilor sale financiare.

Reglementarea prin contract: O autoritate de delegare (de multe ori Guvernul sau o municipalitate) atribuie furnizarea unui serviciu definit, de obicei unui operator privat terț. În mod obișnuit, acordul va defini tarifele care necesită a fi plătite. Rolul potențial al operatorului poate fi limitat la exploatarea activelor (acordul „afermage”) sau include toate investițiile în infrastructură (contract de concesiune). Acest proces implică, în mod normal, concurență în momentul atribuirii contractului, cu o cerere de ofertă de la potențiali operatori. Un astfel de proces necesită o înțelegere calitativă a prețurilor, valorii și compromisul dintre posibilele rezultate. În mod alternativ, autoritatea care delegă poate decide să delege o activitate unei entități separate din sectorul public (de exemplu, unele țări din sudul Europei).

În cazul în care rolul operatorului include toate investițiile în infrastructură, acesta se numește acord de concesiune. Întrucât, în cazul în care rolul operatorului se limitează la exploatarea activelor și autoritatea care delegă rămâne responsabilă pentru investițiile majore, acesta este denumit contract de închiriere sau „afermage”. Reglementarea prin contract își propune să reunească avantajele concurenței cu economiile de scară asociate monopolurilor naturale.

Reglementarea bazată pe stimulare a fost concepută pentru a fi mai simplă decât abordarea reglementării prin rata de rentabilitate a SUA. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite. Această abordare poate fi aplicată organizațiilor din sectorul privat sau public. La sfârșitul perioadei de control reglementată, autoritatea de reglementare determină prețurile și transferă clienților orice eficiență realizată.

Reglementarea pe baza de stimulente poate îmbrăca două forme: metoda plafonului de preț și metoda plafonului de venituri.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (poate varia între 3 - 6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp, iar aceste prețuri sunt ajustate pe parcursul perioadei în conformitate cu inflația generală (IPR) și creșterea eficienței (X), care reprezintă economii potențiale ale operatorului datorită eficienței sporite sau a inovațiilor (IPR-X).

Una dintre cele mai semnificative diferențe între Prețul Plafon și Rata de Rentabilitate este că prețurile sunt stabilite să fie independente de costurile controlabile ale operatorului, în

timp ce modificările necontrolabile ale costurilor (reprezentate de inflația generală) sunt luate în considerare în ajustarea prețului. Autoritatea de reglementare poate include componente suplimentare în ajustările de preț dacă presupune că acestea sunt, de asemenea, în afara controlului operatorului.

Ca rezultat al metodei, este posibil ca prețurile serviciilor să nu reprezinte costurile reale pentru furnizarea serviciului. Compania colectează venituri efective în perioada de reglementare pe baza prețurilor determinate și a volumelor efective furnizate clienților. Această metodă oferă mai multe opțiuni de stimulente (și riscuri) pentru operator.

Cu un decalaj de reglementare din ce în ce mai mare, compania este motivată să-și optimizeze eficiența prin reducerea OPEX, astfel încât câștigul de eficiență să poată fi păstrat ca profit pentru o perioadă mai lungă de timp. În cadrul metodelor de plafonare, firmele care operează cu costuri mai mici comparativ cu cele incluse în preț își sporesc profiturile. Dacă prețurile sunt corelate cu planurile de afaceri și obiectivele KPI, reducerea costurilor nu ar trebui să ducă la reducerea calității serviciului.

Metoda Plafonului de Venituri elimină riscurile cererii, deoarece prețul aprobat este ajustat cu inflația, redus cu coeficientul de eficiență și, de asemenea, redus sau crescut cu factorul de corecție pentru cantitatea reală vândută. Astfel, veniturile permise sunt corectate în direcția pozitivă sau negativă corespunzătoare vânzărilor prognozate. Compania primește din nou efectul cu întârziere de cel puțin un an.

Pentru a aplica prețul plafonului de venituri, autoritatea de reglementare trebuie să fie sigură că informațiile pentru intrarea și ieșirea din sistem sunt fiabile și credibile (intrarea în sistem este cantitatea totală de apă brută preluată din natură; ieșirea din sistem este cantitatea de apă potabilă facturată clienților). Dacă datele nu sunt fiabile, operatorul le poate manipula, iar mecanismul de stabilire a prețurilor nu va funcționa așa cum s-a prevăzut. Astfel, plafonul de venituri se aplică mai des în sectorul energetic comparativ cu cel al apei.

Există o mare varietate de abordări între țări privind metoda de stabilire a tarifelor. În acest capitol este realizată o analiză a metodelor de reglementare aplicate de diferite țări pentru a identifica care sunt cele mai folosite și modul în care se aplică acestea. Comparația între țări a fost realizată considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG” (ediția 2019). În tabelul următor sunt prezentate sintetic metodele de stabilire a tarifelor aplicate de membrii WAREG care au participat la studiu:

Table 3-1: Modele de stabilire a tarifelor pe țări

Țara	Cost-Plus	Rata de rentabilitate	Plafon de preț	Plafon de venituri	Alte
Bulgaria / EWRC			✓		
Georgia / GNERC					✓
Albania / ERRU	✓				
Spania / MITECO				✓	
Munte negru / RAE	✓				

Țara	Cost-Plus	Rata de rentabilitate	Plafon de preț	Plafon de venituri	Alte
Ungaria / HEA			✓		
România / A.N.R.S.C.	✓				
Malta / REWS	✓				
Letonia / PUC		✓			
Lituania / NCC		✓			
Estonia / ECA		✓			
Belgia, Flandra / VMM		✓			
Belgia, Bruxelles / BRUGEL			✓		
Croația / VVU	✓				
Polonia / ME	✓				
Italia / ARERA					✓
Armenia / PSRC					✓
Macedonia de Nord / ERC				✓	
Marea Britanie, Scoția / WICS			✓		
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT				✓	
Irlanda / CRU					✓
Total	6	4	4	3	4

Sursa: „Cadru de reglementare a tarifelor între membrii WAREG”, WAREG, 2019

Albania, Muntenegru, România, Malta, Letonia, Lituania, Estonia, Flandra, Croația și Polonia utilizează metoda cost-plus/rata de rentabilitate; Bulgaria, Ungaria, Bruxelles și Scoția - plafon de preț; Spania, Macedonia de Nord și Anglia și Țara Galilor - plafon de venituri, iar în Georgia, Italia și Armenia se aplică alte metode.

3.2.2 Stabilirea rentabilității

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite în volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m³. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt, de obicei, aceleași indiferent de metoda tarifară: costurile operaționale ale serviciului (OPEX), costurile de amortizare, taxele și altele, precum și rata rentabilității investițiilor estimate, înmulțind baza reglementată a activelor (BAR) cu rata de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru datorie (WACC). Pentru a avea o mai bună înțelegere a sistemelor de reglementare, în această secțiune sunt prezentate conceptele folosite la nivel european privind baza de reglementare a activelor și costul mediu ponderat al capitalului.

Baza reglementată a activelor (BAR)

Marea Britanie a dezvoltat BAR pentru a oferi confort investitorilor în rețelele de utilități privatizate, cum ar fi electricitatea, gazul natural, căile ferate, telecomunicațiile, transportul și apa, astfel încât investițiile lor să nu fie tratate nedrept. BAR-urile au fost inițial dezvoltate la începutul anilor 1990 pentru industriile de infrastructură din UK de către Ofwat (reglementatorul economic al industriei apei din Anglia și Țara Galilor). Ofwat a creat prima infrastructură BAR în scopul stabilirii limitelor sale de preț pe cinci ani în 1994².

BAR servește ca parametru în reglementarea operatorului pentru a determina profitul permis. În cele mai frecvente cazuri, autoritățile de reglementare folosesc BAR (valoare) pentru a se înmulți cu costul mediu ponderat al capitalului (procent) pentru a calcula rata rentabilității capitalului (valoare).

BAR constă din activele incluse în bilanțul operatorului, utilizate pentru furnizarea de servicii reglementate. Autoritățile de reglementare pot include în BAR și capitalul de lucru net, precum și investițiile planificate pentru perioada de reglementare actuală.

În majoritatea cazurilor, valoarea activelor din BAR este aceeași cu valoarea contabilă netă a activelor din bilanț, dar sunt disponibile și alte opțiuni (costuri istorice ale activelor, costuri istorice indexate, reevaluarea activelor, reguli de reglementare). BAR ar trebui să includă activele necesare numai pentru furnizarea serviciului reglementat, dar sunt disponibile și alte cazuri (toate activele deținute de companie, active publice utilizate pentru furnizarea de servicii).

Capitalul circulant net este diferența dintre activele curente ale unei companii, cum ar fi numerarul, creanțe de încasat (facturile neplătite ale clienților) și stocurile de materii prime și bunuri finite și pasivele sale curente. Este o decizie de reglementare dacă este inclusă sau nu în BAR.

Investițiile planificate de operator în perioada de reglementare actuală pot fi incluse în BAR. În acest caz, operatorul va primi o rată preliminară de rentabilitate a acestor investiții înainte de finalizarea lor efectivă (stimul pentru investiții). În caz contrar, operatorul va primi o rată de rentabilitate a investițiilor după ce acestea sunt finalizate, activele sunt construite și incluse în BAR.

Costul mediu ponderat al capitalului (WACC)

WACC este un calcul al costului de capital al unei firme în care fiecare categorie de capital este ponderată proporțional. Toate sursele de capital, inclusiv acțiunile ordinare, acțiunile preferențiale, obligațiunile și orice altă datorie pe termen lung, sunt incluse într-un calcul WACC.

WACC se calculează după următoarea formulă:

$$WACC = E / V (...) * Re + D / V (...) * Rd * (1 - Tc)$$

Unde:

---

² Oxera, 2014, Baza reglementată a activelor și angajamentul de reglementare

R_e = Costul capitalului propriu

R_d = Costul datoriilor

E = Valoarea de piață a capitalului companiei

D = Valoarea de piață a datoriilor companiei

$V = E + D$ = Valoarea totală de piață a finanțării firmei

E / V = Procentul de finanțare care reprezintă capitaluri proprii

D / V = Procentul de finanțare care reprezintă capital împrumutat

T_c = Taxele

Autoritățile de reglementare calculează WACC pentru a determina nivelul rezonabil de profit (%) pe care ar trebui să-l câștige un furnizor dintr-un sector monopolist. Profitul este calculat ca valoare nominală (monedă) pe baza de reglementare a valorii activului.

Calculul costului capitalului propriu (R_e) este dificil, deoarece capitalul nu are o valoare explicită. Costul capitalului propriu ar trebui să fie suma pe care o companie trebuie să o cheltuiască pentru a menține un preț al acțiunilor care îi va mulțumi pe acționari.

Cea mai utilizată abordare din partea autorităților de reglementare pentru a calcula R_e este Modelul de stabilire a prețurilor activelor de capital (CAPM= Capital Asset Pricing Model), care descrie relația dintre riscul sistematic și rentabilitatea preconizată pentru active, în special acțiuni. CAPM este utilizat pe scară largă pentru generarea de rentabilitatea preconizată pentru active, având în vedere riscul acestor active și costul capitalului.

Formula pentru calcularea rentabilității preconizate a unui activ având în vedere riscul acestuia este următoarea:

$$ER_i = R_f + B_i (ER_m - R_f)$$

Unde

ER_i = Rentabilitatea preconizată a investiției

R_f = Rată fără risc

B_i = Coeficientul Beta pentru investiție

ER_m = Rentabilitatea preconizată a pieței

$(ER_m - R_f)$ = Primă de risc de piață

Rata fără risc din formula CAPM reprezintă valoarea timpului banilor. Celelalte componente ale formulei CAPM reprezintă investitorul care își asumă un risc suplimentar - beta-ul unei investiții potențiale este o măsură a cât dintr-un risc va adăuga investiția la un portofoliu, iar prima de risc de piață este diferența dintre randamentul așteptat al unui portofoliu de piață și rata fără risc.

Costul datoriei (Rd) reprezintă rata de piață pe care compania o plătește în prezent pentru datoria sa. Dacă totuși compania plătește o rată mai mare decât cea de piață, atunci datele de referință ar trebui utilizate în calcule.

Autoritățile de reglementare pot utiliza o abordare diferită a modului de determinare a indicatorului Capitaluri Proprii/Datorii în costul mediu ponderat al capitalului, în funcție de obiectivele de reglementare - indicatorul poate fi stabilit în conformitate cu regulile de reglementare sau prin date reale din indicatorii operatorilor.

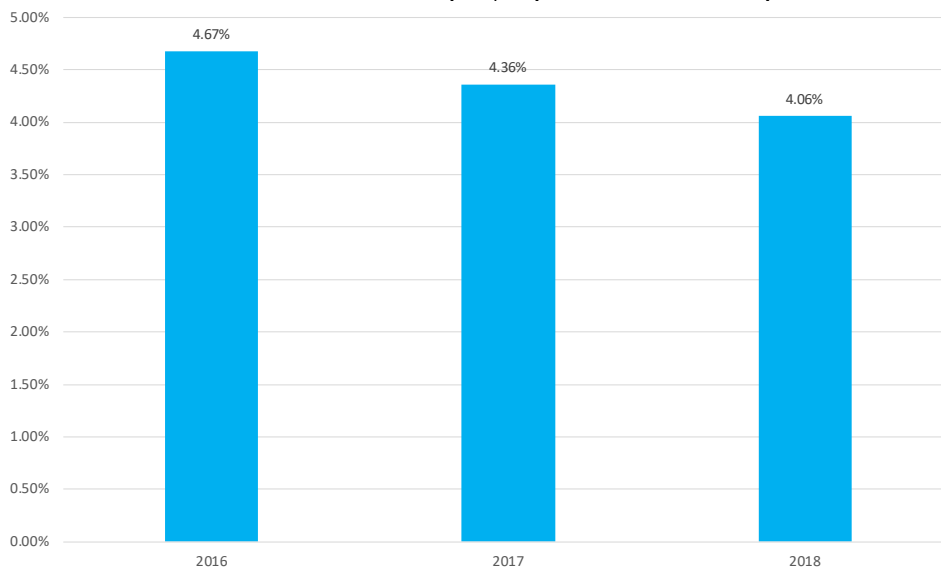
3.3 Profitabilitatea operatorilor la nivel European

Pentru a analiza nivelul de profitabilitate al societăților care au ca obiect de activitate furnizarea de servicii de apă și apă uzată la nivel european, a fost considerată următoarea abordare metodologică:

- Studiul a considerat date pentru companii medii și mari care au cod CAEN 3600 -servicii apă și 3700 - servicii apă uzată din Europa disponibile pe Amadeus Worldwide;
- Rata profitabilității a fost calculată considerând rata EBIT (EBIT/Venituri din exploatare) (EBIT = Profit din Exploatare Înainte de Dobânzi și Taxe);
- Rezultatele studiului au considerat mediana ratei profitabilității atât pe total cât și pe țări;
- Profitabilitatea pe țări a fost calculată când eșantionul companiilor a fost suficient de mare pentru a fi relevant;

Evoluția ratei profitabilității este prezentată în graficul următor:

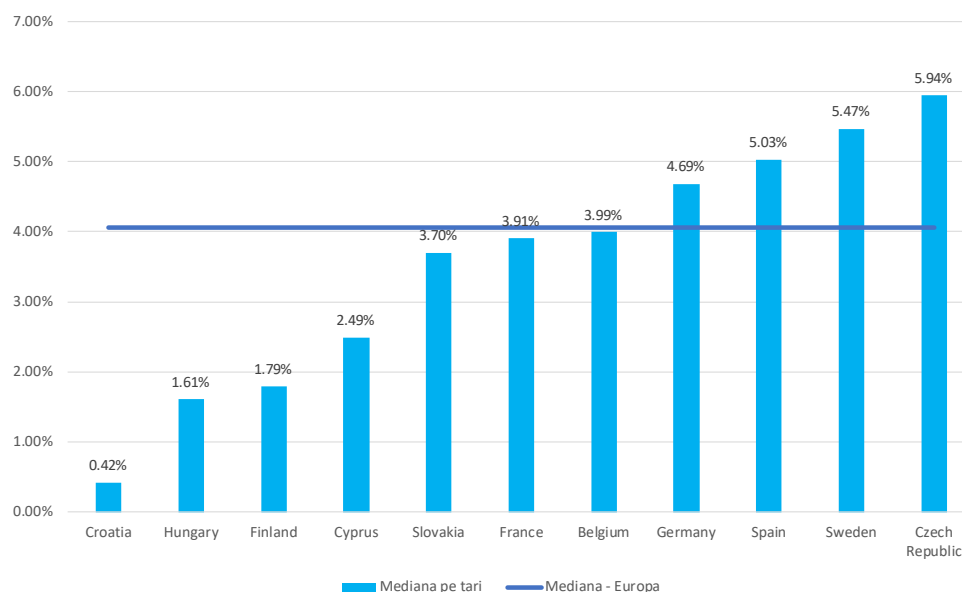
Figura 3-1: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa

Sursa: Prelucrare consultant

Rata profitabilității variază între 4-5% ea înregistrând un trend descendent. Situația ratei profitabilității pe diferite țări este prezentată în figura următoare:

Figura 3-2: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări

Sursa: Prelucrare consultant

Profitabilitatea variază între țări, cele mai ridicate nivele fiind în jur de 5.5-6%. Analiza nu oferă informații despre elementele de capital din venituri (amortizare, etc.) ca fiind un indicator al sustenabilității ceea ce determină anumite limitări de interpretare.

3.4 Profitabilitatea societăților listate

Abordarea în analiza profitabilității societăților listate la bursă a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care predă finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York.
- Indicatorii considerați în analiză sunt Marja Neta (Marja Neta = Profit Net/ Venit din Exploatare) și EBITDA/Vânzări (EBITDA = Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare);
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 3-2: Analiza profitabilității pentru societățile listate la bursă

ANALIZA DE PROFITABILITATE	Apă și apă uzată		Utilități (în general)	
	Marja neta	EBITDA/Vânzări	Marja neta	EBITDA/Vânzări
Europa	16.50%	50.15%	6.31%	12.53%
Țări emergente	16.62%	34.11%	4.52%	32.25%
Global	16.44%	38.08%	7.54%	17.79%
România	4.69%	17.36%	n/a	n/a

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Marja Neta pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%;
- Indicatorul EBITDA/Vânzări pentru companii de apă este:
  - 50% în Europa arătând nivelul ridicat al componentelor de capital (amortizare, dobânzi, etc.) din tarif;
  - Între 34-38% la nivel global și în țările emergente arătând un nivel mai redus al elementelor de capital din venituri cu impact negativ pe sustenabilitate;
  - În jur de 17% în România arătând nivelul redus al investițiilor din surse proprii și dependența de investiții din granturi UE și subvenții;

Abordarea în analiza rentabilității capitalului pentru companii de apă listate la bursă a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care predă finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York;
- Indicatorii considerați în analiza sunt:
  - Costul Capitalurilor Proprii: Rata Fără Risc + Beta * Prima de Risc pentru Capitaluri Proprii;
  - Costul Capitalului: Costul Capitalurilor Proprii * (Capitaluri Proprii / (Datorii + Capitaluri Proprii)) + Costul Datoriei (1 - Rata Marginală de Profit) * (Datorii / (Datorii + Capitaluri Proprii)), cu datorii agregate și valoarea capitalurilor proprii la nivel de piață pentru toate companiile din sector folosind cele mai recente bilanțuri pentru datorii și cel mai recent final de an pentru capitaluri proprii.
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 3-3: Analiza costului capitalului pentru societățile listate la bursa

Costul capitalului	Apă			Utilități (în general)		
	Europa	Emergent	Global	Europa	Emergent	Global
Costul capitalurilor proprii	4.87%	9.55%	7.78%	5.99%	10.98%	5.96%
Costul capitalului	3.75%	6.99%	5.98%	4.32%	4.65%	4.44%

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Costul capitalurilor proprii în sectorul de apă variază între 4,87% în Europa și 10% în țările emergente;
- Costul capitalului în sectorul de apă variază între 3,75% în Europa și 7% în țările emergente;

- Folosirea ȋintelor de performanță pentru Costul capitalurilor proprii și Costul capitalului nu este relevant în acest moment în sectorul de apă deoarece operatorii regionali nu distribuie dividende și investițiile din surse proprii sunt limitate deoarece accentul este pus pe investiții cu fonduri UE și subvenții de la buget;

3.5 Concluzii

Adoptarea unei taxonomii a metodelor tarifare este o alegere larg răspândită în literatura academică și tehnică, pentru a circumscrie într-un singur cluster metode similare: un „meniu” de metode este util în etapa de proiectare, precum și în analiza comparativă internațională.

Reglementarea tarifară a utilităților monopoliste a început în SUA la începutul secolului al XX-lea prin aplicarea reglementării costului serviciului (sau reglementării ratei de rentabilitate). Metoda Rata de Rentabilitate (Cost-plus) este comparată cu reglementarea stimulativă, ca metode de plafon a prețurilor sau a veniturilor.

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite în volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m³. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt, de obicei, aceleași indiferent de metoda tarifară: costurile operaționale ale serviciului (OPEX), costurile de amortizare, taxele și altele, precum și rata rentabilității investițiilor estimate, înmulțind baza reglementată a activelor (BAR) cu rata de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru datorie (WACC).

Există o mare varietate de abordări între țări privind metoda de stabilire a tarifelor. În acest capitol este realizată o analiză a metodelor de reglementare aplicate de diferite țări pentru a identifica care sunt cele mai folosite și modul în care se aplică acestea. Comparăția între țări a fost realizată considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG” (ediția 2019) ducând la următoarele concluzii:

- Albania, Muntenegru, România, Malta, Letonia, Lituania, Estonia, Flandra, Croația și Polonia utilizează metoda cost-plus/rata de rentabilitate;
- Bulgaria, Ungaria, Bruxelles și Scoția - plafon de preț;
- Spania, Macedonia de Nord și Anglia și Țara Galilor - plafon de venituri,
- iar în Georgia, Italia și Armenia se aplică alte metode.

Concluziile celor trei studii privind profitabilitatea operatorilor de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

4 ANALIZA STRUCTURII TARIFELOR LA APA SI APA UZATA IN ROMANIA

4.1 Context general

Conform definiției din *Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare*, prețul reprezintă contravaloarea apei potabile furnizată utilizatorilor, tariful, contravaloarea serviciului de canalizare prestat utilizatorilor. Prețurile și tarifele practicate pentru serviciile publice de apă și de canalizare se bazează pe principiul acoperirii tuturor costurilor aferente activităților:

- costuri de operare, întreținere și reparații, costuri financiare;
- realizarea de investiții și reparații capitale;
- plata datoriei aferente creditelor contractate;
- profit - care urmează a fi integral folosit pentru dezvoltare;

Structura tarifelor trebuie să descurajeze risipa și consumul în exces și trebuie să fie stabilite ținând cont de gradul de suportabilitate al consumatorilor. Pentru crearea condițiilor financiare necesare investițiilor prin Programul Operațional Sectorial de Mediu, s-a impus implementarea prețului și tarifului unic pentru întreaga arie de delegare a operatorului. Toate unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociației de dezvoltare intercomunitară vor accepta acest mecanism de tarifyare. Conform statutului, asociația de dezvoltare intercomunitară, identifică și propune membrilor orice acțiuni vizând realizarea obiectivelor, privind asigurarea unei politici tarifare echilibrată care să asigure, pe de o parte, sursele necesare pentru operare, dezvoltare, modernizare și/sau baza suport a contractării de credite rambursabile ori parțial rambursabile, iar, pe de altă parte, să nu se depășească limitele de suportabilitate ale populației, aplicarea principiului solidarității și implementarea și aplicarea permanentă a principiului „poluatorul plătește”.

Totodată, asociația de dezvoltare intercomunitară, în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale membre, are dreptul și competența de stabilire a unei politici tarifare coerente la nivelul întregii arii a delegării prevăzute în contractul de delegare, prin aprobarea, de la data la care asociații hotărăsc trecerea la un sistem de tarif unic, a modului de formare și a stabilirii prețurilor și tarifelor, respectiv ajustarea și modificarea prețurilor și tarifelor propuse de operator. Prețul/tariful unic stabilit la nivelul unei arii de operare este calculat pe baza regulilor din Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă și de canalizare finanțate prin fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile (HGR 677/2017), care să acopere costurile de operare, ulterior finalizării investiției și o parte din costurile de amortizare a cheltuielilor de capital, ținând cont de nivelul acceptat al ratei de suportabilitate, calculată în condițiile legii. Acest principiu a fost statuat de Comisia Europeană prin Regulamentele (CE) nr. 1011/2014 și nr. 207 de aplicare a prevederilor art. 101 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 privind stabilirea dispozițiilor comune pentru acordarea sprijinului financiar din fondurile structurale și de investiții europene¹, luându-se în calcul suportabilitatea, potrivit art. 9 din Directiva-cadru privind apa 2000/60/CE, prin aplicarea unei amortizări liniare pe termen lung în limita a 30 de ani de referință. Strategia tarifară aferentă proiectului de investiții implementat de operatorul regional se bazează pe proiecția prețului/tarifului unic pe termen scurt (maxim 5 ani), începând de la un preț/tarif inițial ajustat anual în termeni reali și cu

inflația, până la un nivel care acoperă costurile de operare și întreținere plus un procent de amortizare.

Orientările Comisiei menționează procentul de 4 % din venitul mediu pe gospodărie ca reprezentând o rată de accesibilitate a tarifelor universal acceptată. Cu alte cuvinte, factura totală pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare se poate ridica la 4% din venitul mediu pe gospodărie. La nivel național, prețul/tariful pe termen scurt are ca nivel de referință pragul maxim de 2,5% din venitul mediu pe gospodărie, stabilit ca o contribuție minimă plătită de utilizator în baza principiului „poluatorul plătește”, prevăzut la art. 16 lit.a) din Regulamentul (UE) 480/2016 de completare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 („taxele pentru utilizatori vor fi stabilite în concordanță cu principiul poluatorul plătește și, dacă este cazul, se vor lua în considerare aspecte legate de suportabilitate”). Pe termen mediu, contribuția plătită de utilizator va crește până la limita de suportabilitate de 3,5% din venitul mediu pe gospodărie, previzionată a fi atinsă la sfârșitul perioadei de implementare de 30 de ani. În perioada de implementare, procentul de amortizare este proiectat să crească liniar de la 0% până la 100%, în fiecare an al perioadei, luându-se în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei.

Există necesitatea unei abordări pe etape, pentru a crește tariful de la obiectivul pe termen scurt la cel pe termen lung, în așa fel încât obiectivul pe termen lung să fie realizabil în cursul a 30 de ani de operare. Practicarea prețului/tarifului unic pe întreaga arie de delegare a operatorului regional constituie suportarea de către populația din municipii și orașe, pe principiul solidarității, a diferenței prețului/tarifului local al populației din mediul rural, a cărei limită de suportabilitate ar fi depășită dacă operatorul regional ar aplica prețul/tariful local real. Operatorii regionali practică prețuri/tarife unice în aria de delegare. Prețurile/tarifele unice pot suferi ajustări sau modificări, în funcție de condiționalitățile impuse în contractul de finanțare și contractul de împrumut semnat de beneficiar pentru cofinanțarea proiectului și impactul strategiilor viitoare de investiții, conform strategiei de dezvoltare. Ajustarea prețurilor și tarifelor trebuie să asigure o dezvoltare durabilă a operatorului serviciului, realizarea de investiții pentru a îndeplini cerințele Directivelor Europene și pentru accesarea fondurilor de coeziune.

În cazul în care gradul de suportabilitate al consumatorilor nu permite stabilirea unor prețuri și tarife față de aceștia care să acopere toate elementele de costuri ale activităților de operare, întreținere și reparații, costurile financiare (plata redevenței, investiții, plata serviciului datoriei creditelor contractate, impozite și taxe, asigurări, garnații, etc.), aferente serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, se va cădea de acord asupra diminuării diferitelor elemente de cost, astfel încât echilibrul financiar al operatorului regional să fie menținut și utilizatorii să plătească prețuri și tarife la gradul de suportabilitate. În această situație, trebuie să se ia în considerare implementarea unei politici tarifare alternative care să nu pericliteze sustenabilitatea financiară a proiectului/operatorului sau nerecuperarea integrală a costurilor, prin implementarea unui mecanism alternativ de suport sau subvenții (sau opțiuni cumulate) pentru asigurarea sustenabilității. Acest mecanism trebuie să se adreseze numai utilizatorilor cu venituri scăzute, și nu celor care își permit să plătească, iar costurile acestor subvenții trebuie să fie evidențiate în bugetul autorităților administrației publice locale.

Conform Metodologiei analiză cost-beneficiu, aceste opțiuni pot presupune următoarele:

- o decizie la nivel local care să fixeze tarifele peste pragul de suportabilitate, considerând în același timp măsurile specifice la nivel local, pentru a reduce sarcina suportabilității pentru familiile mai sărace (vouchere, tarife "sociale" reduse etc.);
- un sistem de tarificare alternativ, mai sofisticat, permițând, de exemplu, costuri tarifare care cresc progresiv odată cu consumul, creșterea componentei de abonament a tarifului, aplicarea unui tarif mai ridicat pentru consumatorii mai mari (industriali) etc.

Totodată, efectul aplicării politicii tarifare de mai sus, conform aceleiași metodologii, poate fi rezumat astfel:

- contribuție minimă a utilizatorilor de 2,5% din venitul mediu al gospodăriei;
- contribuția efectivă va trebui să fie mai mare, dacă va fi necesar, pentru acoperirea atât a costurilor de operare, cât și a procentului de amortizare;
- contribuția maximă a consumatorilor este stabilită la 3 - 3,5% din venitul mediu al gospodăriei;
- veniturile din tarife trebuie să acopere necesarul de numerar, inclusiv costurile de înlocuire din cadrul perioadei de proiecție. Prețurile/tarifele pentru plata serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare se propun de operator și se stabilesc, se ajustează sau se modifică prin hotărâri ale autorității delegante, după obținerea de către operatorul regional a avizului ANRSC.

Conform prevederilor *Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare*, în cazul proiectelor de investiții în sistemele de alimentare cu apă și de canalizare care se dezvoltă prin fonduri publice asigurate, integral sau în parte, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, finanțarea serviciului se face prin aplicarea de către operator a prețului/tarifului unic și a strategiei tarifare, care se fundamentează în conformitate cu Metodologia de analiză costbeneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, aprobată prin hotărâre a Guvernului. Strategia tarifară se elaborează de către asociația de dezvoltare intercomunitară pentru o perioadă de minimum 5 ani, se actualizează ori de câte ori este necesar și se aprobă prin hotărâre a fiecărei unități administrativ-teritoriale membre a asociației de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare. Strategia tarifară constituie condiție de finanțare a proiectelor de investiții în infrastructura de apă realizate din fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile. Stabilirea nivelului prețului/tarifului unic se aprobă, cu avizul ANRSC, prin hotărâre a adunării generale a asociației de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare. După stabilire, ajustările ulterioare ale prețului/tarifului unic se aprobă de către ANRSC, în conformitate cu strategia de tarificare și cu formulele prevăzute în contractul de delegare a gestiunii și/sau în contractele de cofinanțare, anexe la contractul de delegare.

4.2 Analiza nivelului actual al tarifelor

Preturile si tarifele trebuie sa asigure viabilitatea economica a operatorilor serviciilor publice de alimentare cu apa si canalizare, interesele utilizatorilor, inclusive in ceea ce priveste suportabilitatea acestora, precum si protectia mediului privind conservarea resurselor de apa.

Unificarea tarifelor a fost o conditionalitate impusa de Programul Operational Sectorial de Mediu 2007-2013, avand in vedere ca una din cerintele fundamentale ce trebuie indeplinita de serviciul public de alimentare cu apa si de canalizare se refera la accesibilitatea egala si nediscriminatorie la serviciu.

Conform prevederilor din Contractele de Delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, operatorii serviciului aplică prețuri / tarife unice în aria în care își desfășoară activitatea, acesta având la bază principiul solidarității.

În perioada 2-31 Martie 2020 a fost condus un sondaj în rândul UAT-urilor membre ale AMR pentru a analiza nivelul de rentabilitate al operatorilor de apă și apă uzată. Rezultatele studiului sunt prezentate sintetic astfel (date la 1 ianuarie 2020):

- Tarife la apă:
  - Cele mai mari prețuri la apă potabilă distribuită consumatorilor se înregistrează la municipiile Vaslui - 5,22 lei/mc, Husi - 5,22 lei/mc, Petrosani - 4,76 lei/mc, Campulung Moldovenesc - 4,7 lei/mc, Buzău - 4,64 lei/mc.
  - Prețuri mici la apă potabilă sunt practicate în municipiile Motru - 2,59 lei/mc, Târgu Jiu - 2,59 lei/mc, Slatina - 2,86 lei/mc.
  - Prețurile la apă potabilă practicate de operatorii cu capital privat care au furnizat informații, sunt de 3,61 lei/mc de Apa Nova București, respectiv 2,91 lei/mc de Apa Nova Ploiești.
- Tarife la apă uzată:
  - Cele mai mari tarife la canalizare se înregistrează la municipiile Constanța, Onești (Operator Regional RAJA SA Constanța) - 4,36 lei/mc, Arad - 3,79 lei/mc, Pitești - 3,79 lei/mc, Brad - 3,65 lei/mc.
  - La polul opus, tarife mici la canalizare se înregistrează în municipiile, Curtea de Argeș - 1,6 lei/mc, Beiuș - 2,08 lei/mc.
  - Tarifele serviciului de canalizare practicate de operatorii cu capital privat care au furnizat informații sunt de 1,9 lei/mc de Apa Nova București și 1,26 lei/mc de Apa Nova Ploiești.
- Tarife apă + apă uzată:
  - Cel mai mare tarif cumulativ al serviciului este practicat de Operatorii Regionali ai municipiilor Constanța - 8,86 lei/mc, Onești - 8,86 lei/mc, Vaslui - 8,64 lei/mc, Husi - 8,64 lei/mc, Campulung Moldovenesc - 8,18 lei/mc.
  - Tarife mici ale serviciului de alimentare cu apă și de canalizare plătesc consumatorii din municipiul Ploiești - 4,17 lei/mc, Motru - 5,36 lei/mc, Târgu Jiu - 5,36 lei/mc, București - 5,51 lei/mc.

Rezultatele detaliate ale studiului sunt prezentate în Anexa 4.

4.3 Analiza periodicității ajustării tarifelor

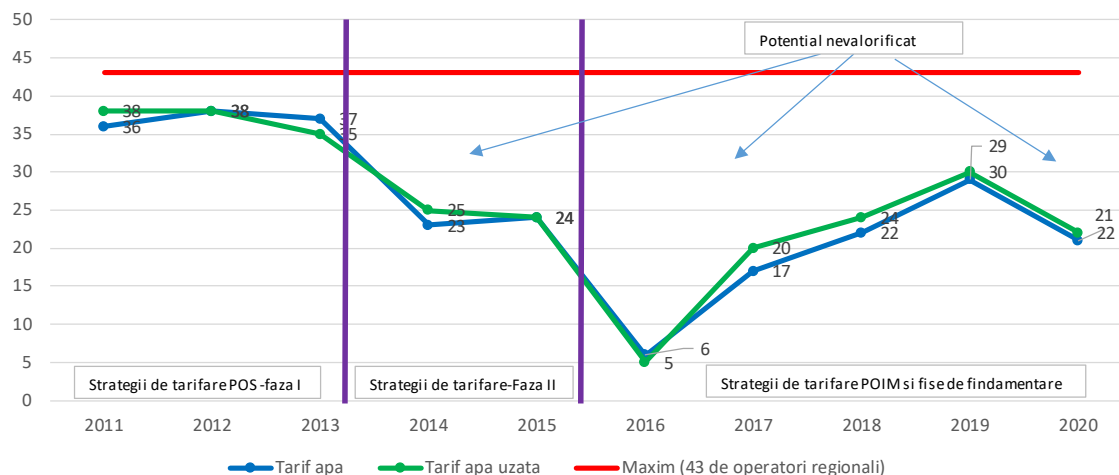
Principală resursă a sectorului o reprezintă tarifele. În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarife în termeni reali aferente strategiei de tarifare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarifare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii regionali fie nu au aplicat ajustări de tarife în ultimii 4-5 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă a avea vreo inițiativă de propunere a unei strategii de tarifare pe termen mediu.

În cadrul versiunii draft a “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de către echipa de consultanță BDO-WICS în Decembrie 2020 ca parte din proiectul “Servicii pentru îmbunătățirea

reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare” a fost realizată o analiză a periodicității ajustării tarifelor ale carei concluzii au fost preluate și în acest studiu.

Deoarece operatorii regionali reprezintă coloana vertebrală a sectorului de apă și canalizare în România, în graficul următor a fost analizată periodicitatea ajustării tarifelor la apă și apă uzată de către cei 43 de operatori regionali:

Figura 4-1: Periodicitatea ajustării tarifelor de către operatorii regionali

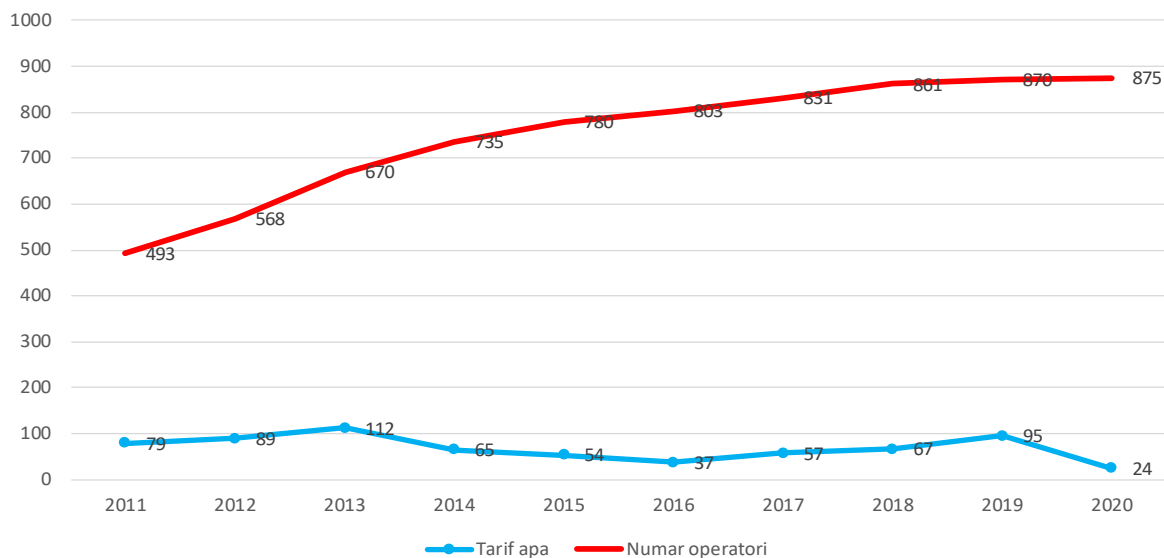
Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Până în anul 2013, majoritatea OR au avut în implementare strategii de tarificare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifele. Începând cu 2014, o parte dintre OR au finalizat deja implementarea strategiilor de tarificare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifele anual.

În anul 2015 aproape toți OR au finalizat implementarea strategiilor de tarificare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de OR care au ajustat tarifele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarificare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au ajustat tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alți doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În sectorul de apă și apă uzată, pe lângă operatorii regionali, există încă aproximativ 900 de alți operatori de diferite dimensiuni pentru care este important să se facă o analiză. În graficul următor a fost analizată periodicitatea ajustării tarifelor la apă de acești operatori:

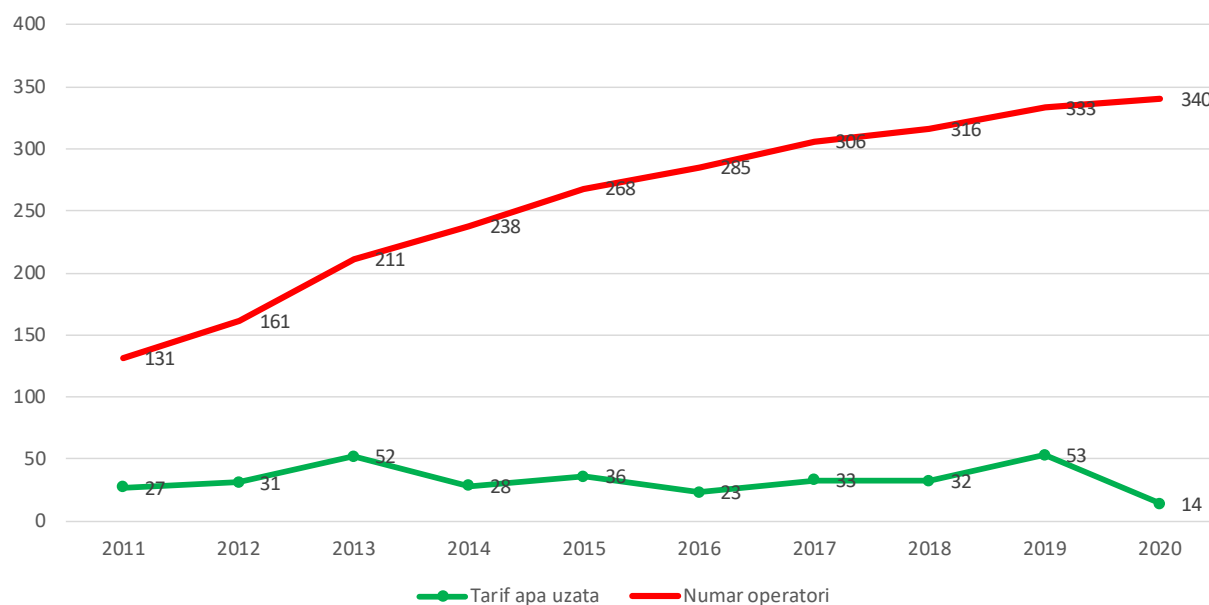
Figura 4-2: Periodicitatea ajustării tarifelor la apă de către ceilalți operatori

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

După cum se poate observa, restul operatorilor din sector au avut o periodicitate de ajustare a tarifelor la apă mult mai redusă decât cea a operatorilor regionali chiar dacă numărul operatorilor a crescut ceea ce ridică importante semne de întrebare asupra sustenabilității operatorilor. Pentru a avea o imagine completă, în graficul următor este prezentată și periodicitatea ajustării tarifelor la apa uzată de acești operatori.

Figura 4-3: Periodicitatea ajustării tarifelor la apă uzată de către ceilalți operatori

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Și pentru activitatea de apă uzată, acești operatori au avut o periodicitate de ajustare a tarifelor la apa uzată extrem de redusă chiar dacă numărul operatorilor a crescut ceea ce ridică importante semne de întrebare asupra sustenabilității acestor operatori.

Cel mai probabil, pentru a putea supraviețui cu o periodicitate așa de redusă în ajustarea tarifelor, o parte din costurile de operare nu sunt recunoscute ca fiind ale activității de apă și apă uzată, cel mai probabil fiind finanțate de către autoritatea locală indirect (ex. cheltuielile cu reparațiile se fac cu infrastructura Primăriei, etc.). De asemenea, există o probabilitate ridicată ca aceste sisteme nu beneficiază de o întreținere corespunzătoare a infrastructurii (conform specificațiilor tehnice) ceea ce va duce la o degradare accelerată.

Până în acest moment, când infrastructura este relativ nouă (acești operatori operează preponderent în zone rurale cu infrastructură construită în ultimii 10-15 ani), nu au fost înregistrate probleme majore în operare, dar, această lipsă de întreținere corespunzătoare a infrastructurii și potențiala subvenționare „mascată” a anumitor categorii de costuri ridică semne de întrebare majore asupra sustenabilității pe termen mediu și lung a acestor sisteme.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifyare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

4.4 Analiza structurii tarifelor

4.4.1 Abordare

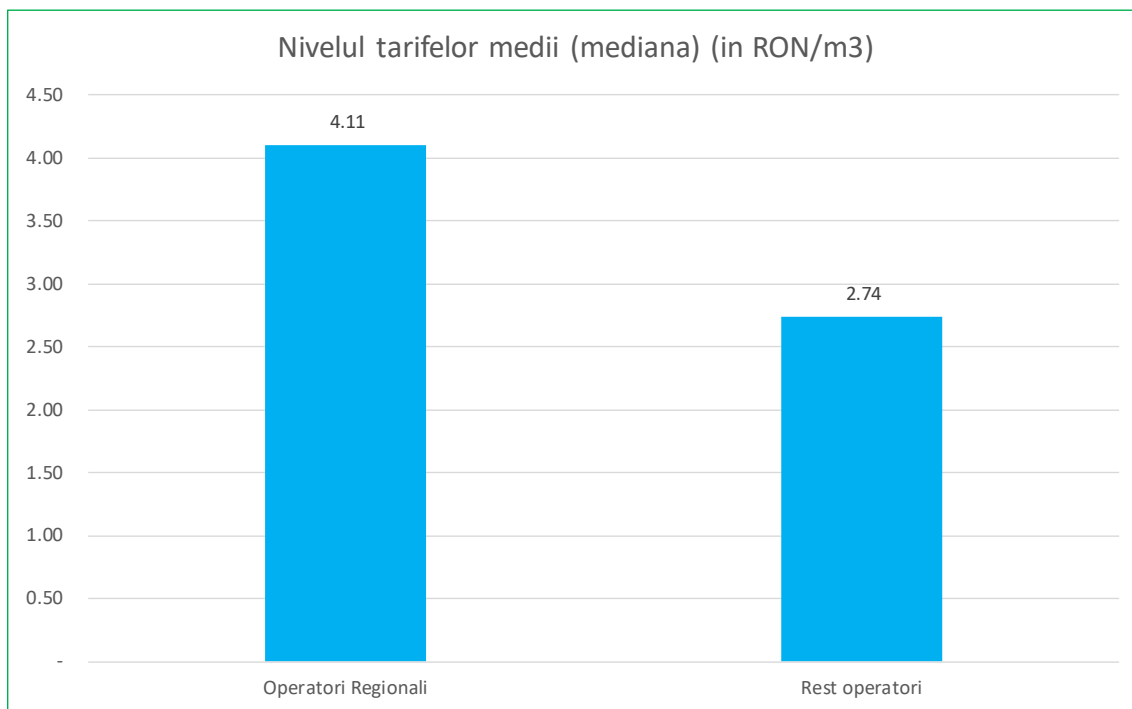
Pentru a avea o imagine de ansamblu privind structura tarifelor atât la operatorii regionali cât și la restul operatorilor, echipa de experți a realizat o analiză a fiselor de fundamentare a **tuturor tarifelor** de apă și apă uzată aflate în vigoare și puse la dispoziție de către ANRSC. Principalele aspecte metodologice folosite la realizarea analizei sunt următoarele:

- Analiza a fost realizată separat pentru operatorii regionali și separat pentru restul operatorilor din sector;
- Cei doi operatori privați majori (Apa Nova București și Ploiești) nu au fost considerați în studiu deoarece nu au fișa de fundamentare pentru tarifye;
- Studiul include doar tarifyele la apă și apă uzată fără a include alte tarifye gen apă pluvială, apă pentru redistribuire, apă industrială, etc.

4.4.2 Structura tarifyului la apă

Există variații semnificative între nivelul tarifelor la operatorii regionali și la ceilalți operatori de apă și apă uzată din România după cum se poate observa în figura următoare:

Figura 4-4: Nivelul tarifelor medii (mediana) la apă conform fiselor de fundamentare (RON/m³)

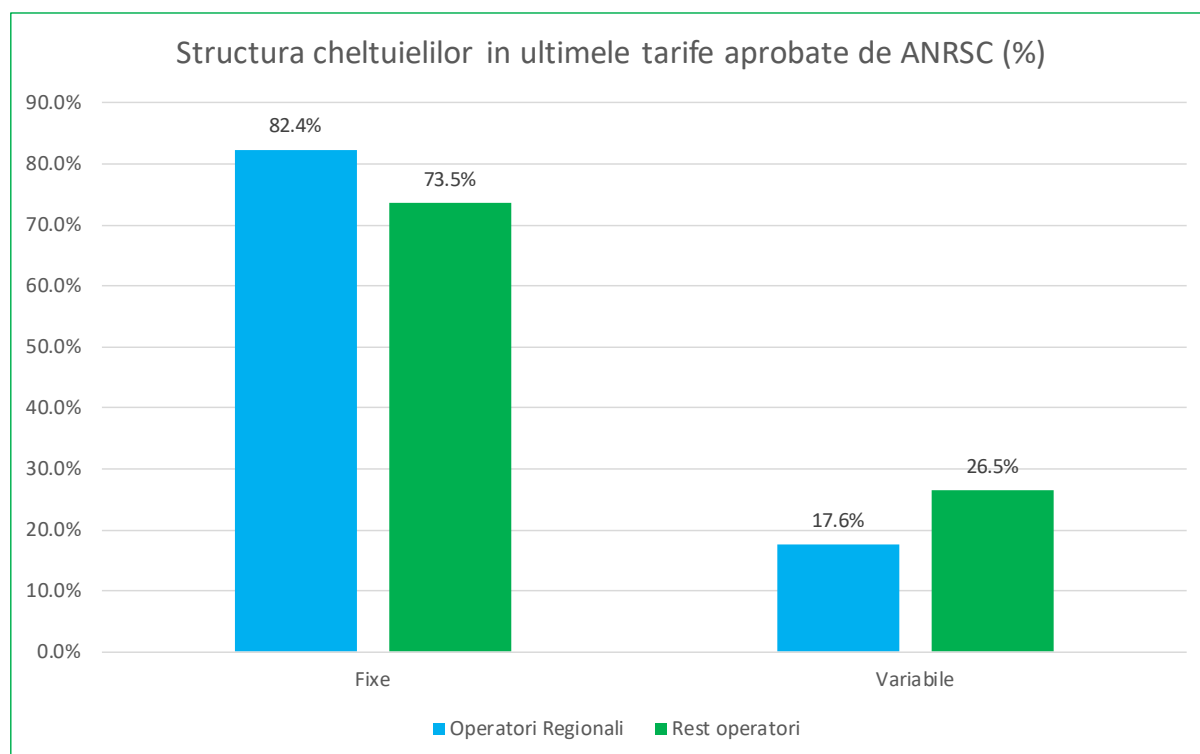

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Operatorii regionali înregistrează un tarif mediu mai ridicat deoarece tariful include și resurse financiare pentru rambursarea creditelor și realizarea de investiții din surse proprii.

Pentru a avea o imagine mai clară, a fost realizată și o analiză privind componenta costurilor incluse în tarife:

Figura 4-5: Structura cheltuielilor în ultimele tarife la apă aprobate de ANRSC (%)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

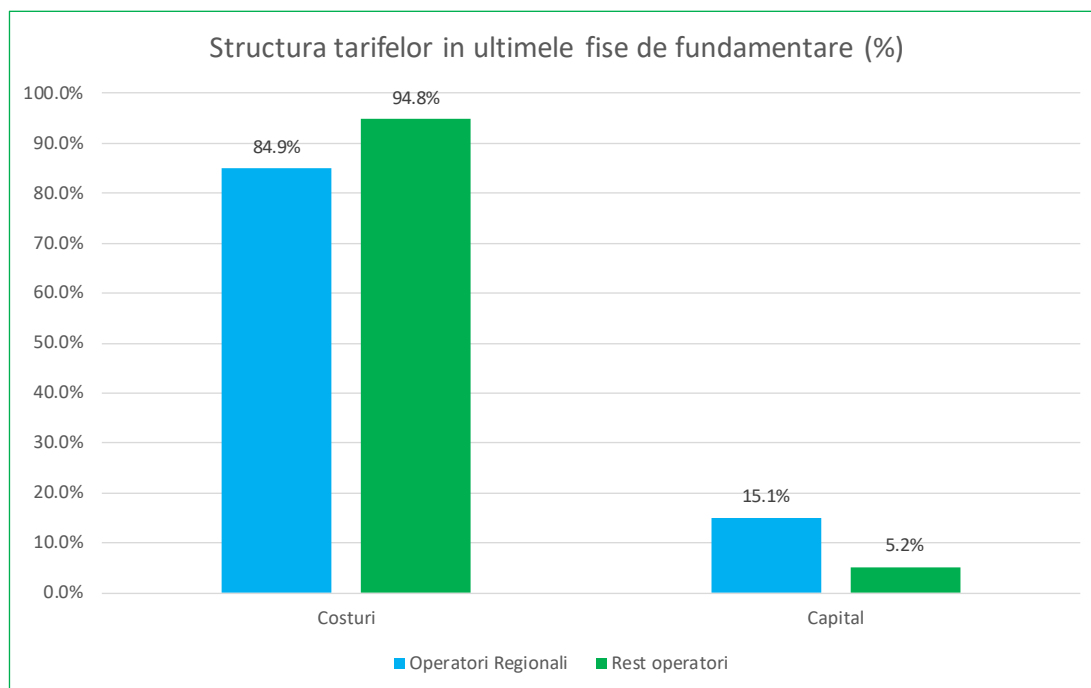
O particularitate a sectorului de apa si apa uzata in general este aceea ca costurile fixe sunt preponderente inregistrand un procent de 70-80% in total costuri.

Analiza de structura arata o diferenta importanta intre operatorii regionali care au o pondere media a costurilor fixe de 82% si restul operatorilor care inregistreaza o pondere a costurilor fixe de 73%. Tinand cont ca nivelul unitar al costurilor inregistrate de operatorii regionali este mai ridicat decat cel inregistrat de ceilalti operatori duce la idea ca, exista o probabilitate ridicata ca o parte din costurile inregistrate de ceilalti operatori sa fie finantate de catre primarii sau din alte activitati ("subventionare mascata") nefiind respectat principiul acoperirii totale a costurilor prin tarife ("poluatorul plateste"). In general aceasta posibila "subventionare mascata" se refera la costuri fixe de tipul reparatii si interventii (care pot fi realizate cu utilajele primariei fara a afecta costurile operatorului).

De asemenea, operatorii mici, din cauza resurselor financiare limitate si periodicitatii reduce in ajustarea tarifulor, nu realizeaza activitati corespunzatoare de intretinere a infrastructurii ceea ce duce in timp la degradarea acesteia.

O analiza a structurii tarifulor considerand componentele de cost si componentele de capital (amortizare, redeventa, fond IID si fond de dezvoltare) este prezentata in figura urmatoare:

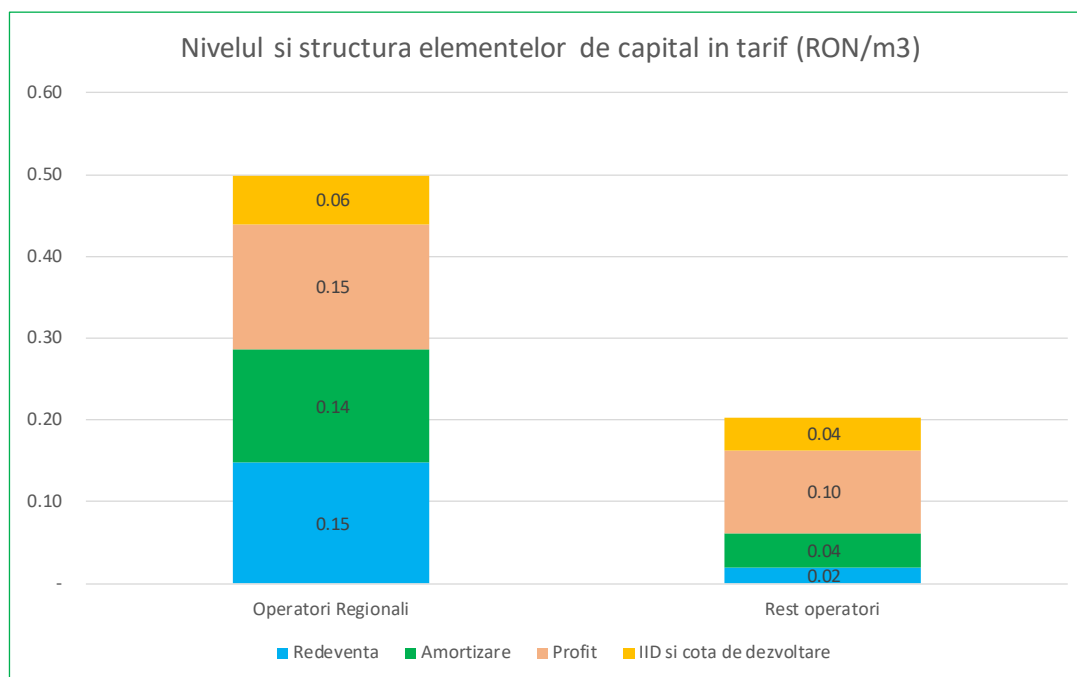
Figura 4-6: Structura tarifulor la apa (%)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Ponderea elementelor de capital sunt mai ridicate la operatorii regionali (15%) din tarife aratand preocuparea acestora pentru rambursarea de imprumuturi si realizarea de investitii din surse proprii.

Figura 4-7: Nivelul si structura elementelor de capital din tariful de apa (RON/m3)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Chiar dacă tarifele la apă ale operatorilor regionali includ valori mult mai ridicate ale elementelor de capital, ele sunt departe de nivelele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii.

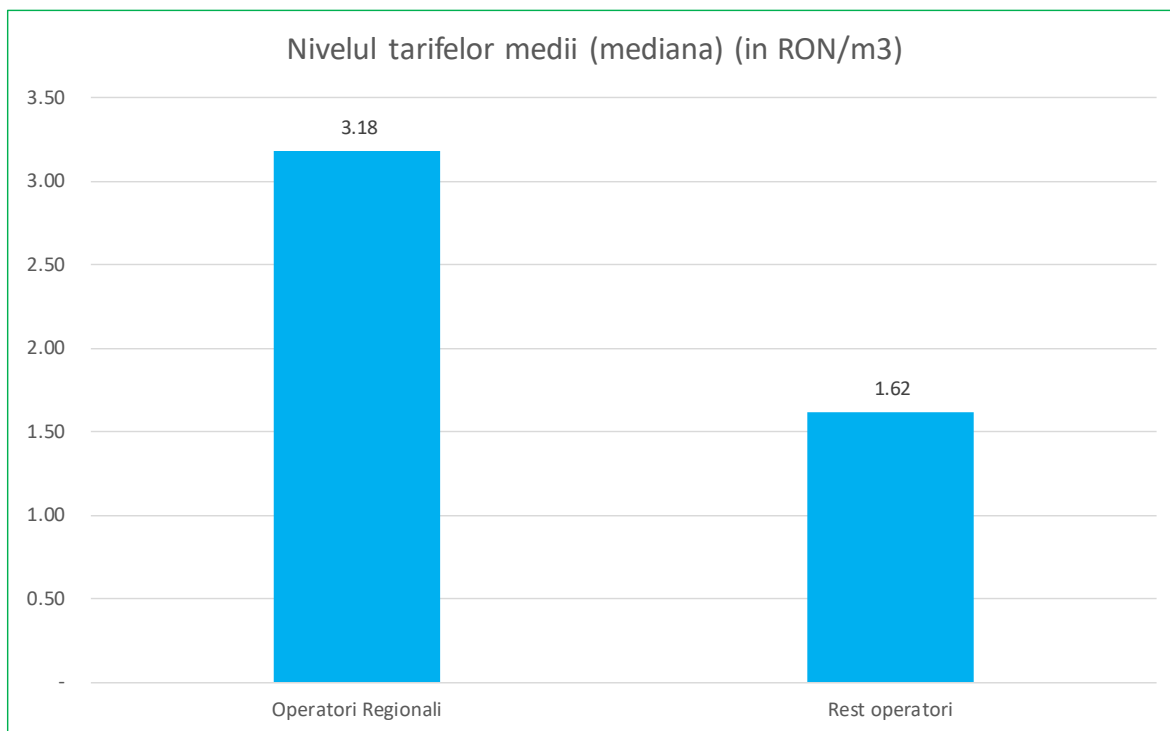
La restul operatorilor, ponderea elementelor de capital este extrem de redusă (5%) ceea ce arată lipsa de preocupare a acestor operatori pentru dezvoltarea infrastructurii și realizarea de investiții din surse proprii ducând la o operare nesustenabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, este o probabilitate ridicată ca tarifele în vigoare nu includ elemente de capital (amortizare) la nivele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii.

4.4.3 Structura tarifului la apă uzată

Există variații semnificative între nivelul tarifelor la operatorii regionali și la ceilalți operatori de apă și apă uzată din România după cum se poate observa în figura următoare:

Figura 4-8: Nivelul tarifelor medii (mediana) la apă uzată conform fiselor de fundamentare (RON/m³)

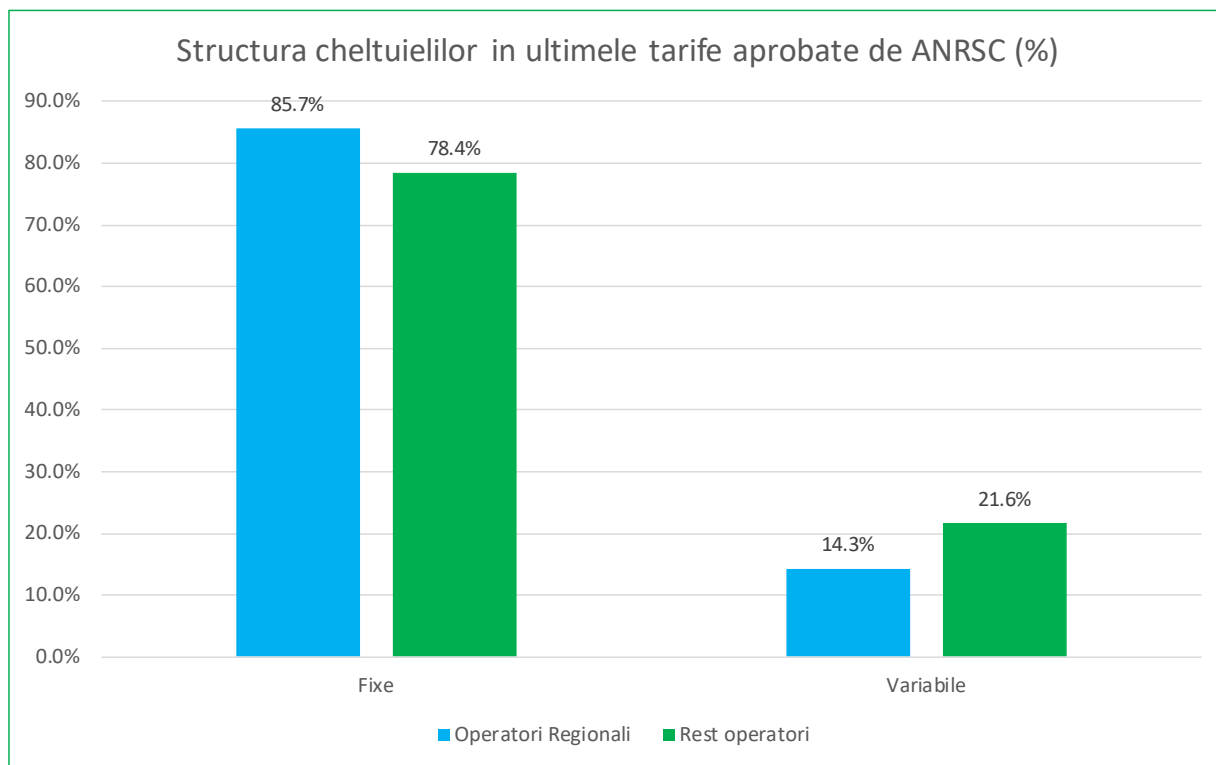

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Operatorii regionali înregistrează un tarif mediu la apă mai ridicat deoarece tariful include și resurse financiare pentru rambursarea creditelor și realizarea de investiții din surse proprii.

Pentru a avea o imagine mai clară, a fost realizată și o analiză privind componenta costurilor incluse în tarife:

Figura 4-9: Structura cheltuielilor în ultimele tarife la apă uzată aprobate de ANRSC (%)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

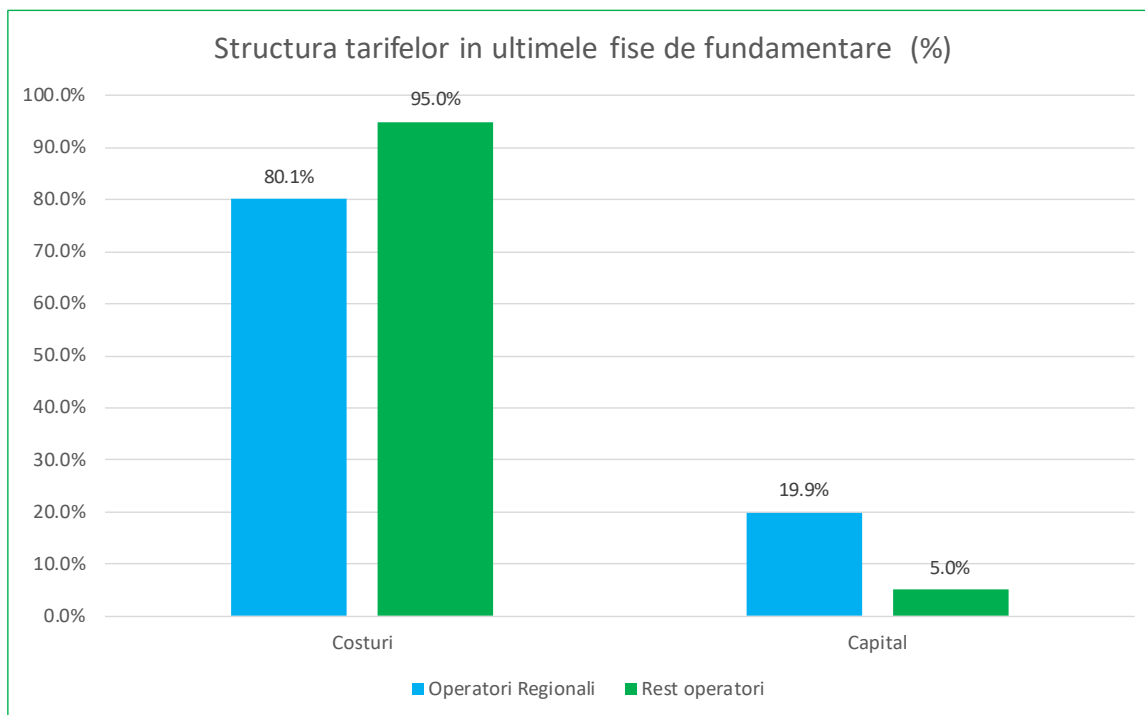
O particularitate a sectorului de apa si apa uzata in general este aceea ca costurile fixe la apa uzata sunt preponderente inregistrand un procent de 75-85% in total costuri.

Analiza de structura arata o diferenta intre operatorii regionali care au o pondere media a costurilor fixe de 86% si restul operatorilor care inregistreaza o pondere a costurilor fixe de 78%. Tinand cont ca nivelul unitar al costurilor inregistrate de operatorii regionali este mai ridicat decat cel inregistrat de ceilalti operatori duce la ideea ca, exista o probabilitate ridicata ca o parte din costurile inregistrate de ceilalti operatori sa fie finantate de catre primarii sau din alte activitati ("subventionare mascata") nefiind respectat principiul acoperirii totale a costurilor prin tarife ("poluatorul plateste"). In general, aceasta posibila "subventionare mascata" se refera la costuri fixe de tipul reparatii si interventii (care pot fi realizate cu utilajele primariei fara a afecta costurile operatorului).

De asemenea, operatorii mici, din cauza resurselor financiare limitate si periodicitatii reduce in ajustarea tarifelor, nu realizeaza activitati corespunzatoare de intretinere a infrastructurii ceea ce duce in timp la degradarea acesteia.

O analiza a structurii tarifelor considerand componentele de cost si componentele de capital (amortizare, redeventa, fond IID si fond de dezvoltare) este prezentata in figura urmatoare:

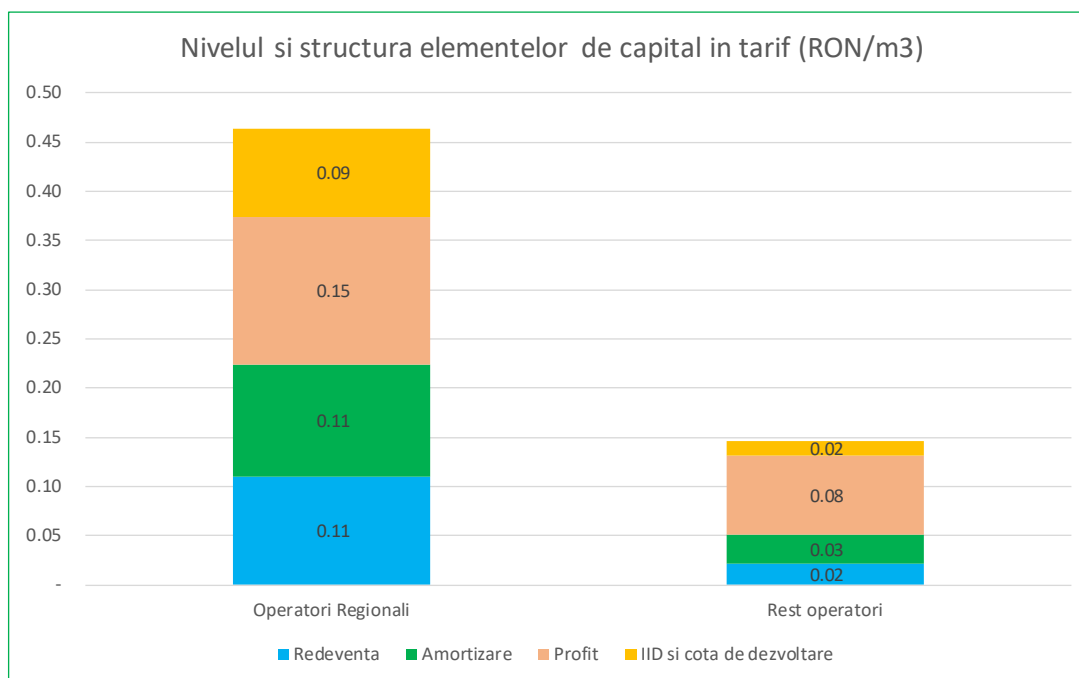
Figura 4-10: Structura tarifelor la apa uzata (%)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Ponderea elementelor de capital sunt mai ridicate la operatorii regionali (20%) din tarife aratand preocuparea acestora pentru rambursarea de imprumuturi si realizarea de investitii din surse proprii.

Figura 4-11: Nivelul si structura elementelor de capital din tariful de apa uzata (RON/m3)

Sursa: Prelucrare pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Chiar dacă tarifele la apă uzată ale operatorilor regionali includ valori mult mai ridicate ale elementelor de capital, ele sunt departe de nivelele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii.

La restul operatorilor, ponderea elementelor de capital este extrem de redusă (5%) ceea ce arată lipsa de preocupare a acestor operatori pentru dezvoltarea infrastructurii și realizarea de investiții din surse proprii ducând la o operare nesustenabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, este o probabilitate ridicată ca tarifele în vigoare să includ elemente de capital (amortizare) la nivele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii.

4.5 Tariful binom

Marea majoritate a operatorilor de la nivel mondial aplică un sistem de tarifyare folosind instrumente de măsurare a consumului de apă. Mai mult de 95% din sistemele de tarifyare care sunt raportate în baza de date GWI și IBNET include cel puțin o componentă de facturare care are la bază contorizarea consumului.

Conform aceluiași studiu, aproximativ 45% dintre operatori aplică un tarif binom, care are o parte fixă și o parte variabilă legată de consum.

În general, tariful binom este considerat ca un instrument care să asigure un management mai eficient al consumului și aplicarea unei echități privind facturarea.

Un tarif binom tipic are o taxă de conectare și mai multe blocuri de tarifyare funcție de consum.

În prezent, acest tip de tarif binom nu se aplică în nicio localitate din România.

Legislația actuală permite ca operatorii să propună tarifyare compuse, stabilite conform metodologiei elaborate și aprobate de ANRSC, care cuprind o componentă fixă, proporțională cu cheltuielile necesare pentru mentinerea în stare de funcționare și exploatare în condiții de siguranță și eficiența a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare și o parte variabilă legată de consum.

4.6 Concluzii

Principala resursă a sectorului o reprezintă tarifyarele. În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor de tarifyare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarifyare în termeni reali aferente strategiei de tarifyare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarifyare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii regionali fie nu au aplicat ajustări de tarifyare în ultimii 4-5 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifyarelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă să aibă vreo inițiativă de propunere a unei strategii de tarifyare pe termen mediu.

Până în anul 2013, majoritatea operatorilor regionali au avut în implementare strategii de tarifyare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifyarele. Începând cu 2014, o parte dintre OR au finalizat deja implementarea strategiilor de tarifyare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifyarele anual.

În anul 2015 aproape toți OR au finalizat implementarea strategiilor de tarifyare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de OR care au ajustat tarifyarele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarifyare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au ajustat

tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alții doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În sectorul de apă și apă uzată, pe lângă operatorii regionali, există încă aproximativ 900 de alți operatori de diferite dimensiuni pentru care este important să se facă o analiză

Restul operatorilor din sector au avut o periodicitate de ajustare a tarifelor la apă și apă uzată mult mai redusă decât cea a operatorilor regionali chiar dacă numărul operatorilor a crescut ceea ce ridică importante semne de întrebare asupra sustenabilității operatorilor.

Cel mai probabil, pentru a putea supraviețui cu o periodicitate așa de redusă în ajustarea tarifelor, o parte din costurile de operare nu sunt recunoscute ca fiind ale activității de apă și apă uzată, cel mai probabil fiind finanțate de către autoritatea locală indirect (ex. cheltuielile cu reparațiile se fac cu infrastructura Primăriei, etc.). De asemenea, există o probabilitate ridicată ca aceste sisteme nu beneficiază de o întreținere corespunzătoare a infrastructurii (conform specificațiilor tehnice) ceea ce va duce la o degradare accelerată.

Până în acest moment, când infrastructura este relativ nouă (acești operatori operează preponderent în zone rurale cu infrastructură construită în ultimii 10-15 ani), nu au fost înregistrate probleme majore în operare, dar, această lipsă de întreținere corespunzătoare a infrastructurii și potențiala subvenționare „mascată” a anumitor categorii de costuri ridică semne de întrebare majore asupra sustenabilității pe termen mediu și lung a acestor sisteme.

Chiar dacă tarifele la apă și apă uzată ale operatorilor regionali includ valori mult mai ridicate ale elementelor de capital, ele sunt departe de nivelele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii.

La restul operatorilor, ponderea elementelor de capital este extrem de redusă (5%) ceea ce arată lipsa de preocupare a acestor operatori pentru dezvoltarea infrastructurii și realizarea de investiții din surse proprii ducând la o operare nesustenabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, este o probabilitate ridicată ca tarifele în vigoare nu includ elemente de capital (amortizare) la nivele care să asigure fonduri suficiente pentru întreținerea corespunzătoare și pentru reinvestiții ceea ce va duce la degradarea în timp a infrastructurii

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

5 FINANȚAREA INVESTIȚIILOR ÎN SECTORUL DE APA ȘI APA UZATĂ

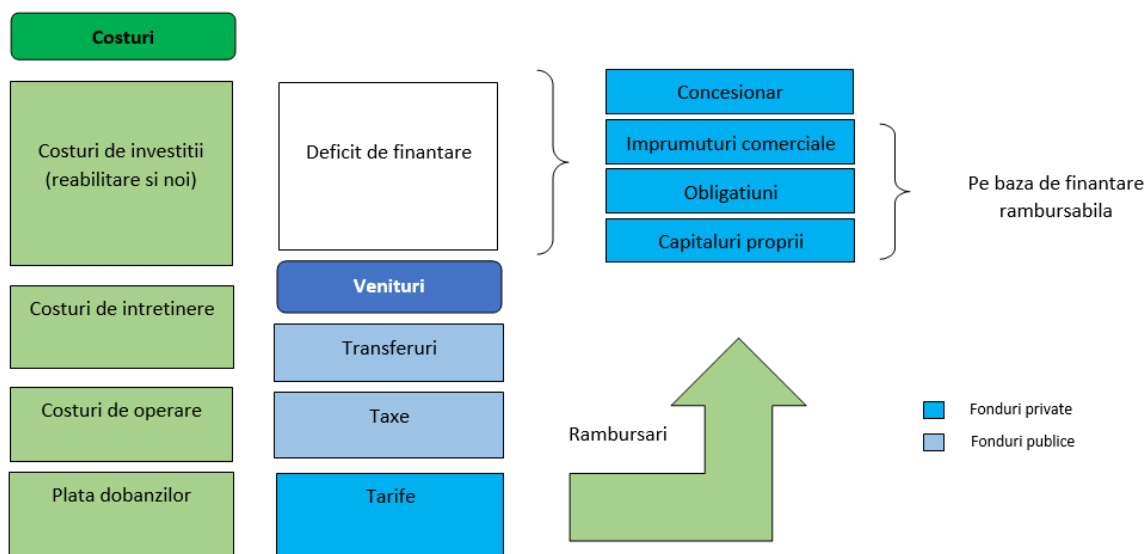
5.6 Context general

În general, **sursele de finanțare** pentru serviciile de apă și canalizare includ (**cei 3 T**):

- **Tarifele** platite furnizorilor de servicii de către utilizatorii serviciilor, precum și investițiile proprii ale beneficiarilor în soluții individuale de aprovizionare cu apă (de exemplu, puturi private sau comunitare, rezervoare de apă) și canalizare la nivel de gospodărie.
- **Impozite și taxe** (guvern) - fonduri provenite din impozite interne direcționate către sector de către administrațiile centrale, regionale și locale, și finanțări rambursabile împrumutate.
- **Transferuri** (surse externe) - fonduri de la donatori internaționali. Transferurile includ granturi și împrumuturi concesionale, care includ un element de grant sub forma unei rate a dobânzii subvenționate sau a unei perioade de grație.

Figura de mai jos ilustrează **cei 3 T**, în contextul proiectelor de apă:

Figura 5-1: Costurile, Veniturile și Sursele deficitului de finanțare

Sursa - OECD

Legat de tarife, **suportabilitatea** este un element-cheie al drepturilor omului la apă și canalizare. La nivel european, suportabilitatea este în general definită ca “*importanta relativă a costurilor serviciilor de apă în venitul disponibil al utilizatorilor, fie pe medie, fie pentru utilizatorii cu venituri mici*”. În UE, suportabilitatea este legată de politica sau reglementările de stabilire a tarifelor hotărâte de statele membre ale UE, deși unele principii generale sunt aplicate în mod obișnuit la nivelul UE.

Cele trei scheme de suportabilitate cel mai frecvent întâlnite, raportate de țări, sunt:

- Subvenții guvernamentale pentru infrastructura și O&M, în vederea sustinerii tarifelor suportabile;
- Tarife reduse pentru anumite grupuri de populație; și
- Tarife diferențiate (blocuri de tarife sau tarif binom), cu o primă categorie subvenționată semnificativ (de exemplu, consum între 0 și 7 metri cubi) pentru acoperirea nevoilor de bază.

În ultimele două decenii, sectorul de apă și apă uzată din România a fost finanțat din următoarele surse, majoritatea fondurilor fiind alocate pentru o infrastructură nouă:

- Fonduri UE;
- Subvenții de la buget național și local;
- Resurse proprii/Tarife pentru apă și apă uzată;
- Fondul de Întreținere, Înlocuire și Dezvoltare (IID), stabilit prin OUG nr. 198/2008 este destinat în primul rând plății serviciului datoriei publice (guvern, local, propriu), apoi (în conformitate cu ordinea de prioritate prevăzută în articolul 5) să plătească costurile neeligibile ale proiectelor finanțate de UE și să ofere sprijin financiar pentru înlocuirea, reabilitarea și întreținerea activelor - aceasta fiind generată de tarife.
- Împrumuturi (suverane, sub-suverane sau în totalitate comerciale) de la IFI sau bănci comerciale
- Proiecte foarte puține cu implicarea sectorului privat (București, Ploiești), inclusiv finanțare mixtă.

Conform analizelor făcute în cadrul sectorului, **nevoia de finanțare în sector este foarte mare**, estimată la **22 de miliarde de euro** pentru atingerea conformării cu cele 2 directive.

Cu toate acestea, numai cca. 7 miliarde EUR au fost identificați ca fiind disponibili în prezent la nivel național, în special prin POIM 2014-2020, PNDL I și II, și PNDR 2014-2020. Alte granturi UE vor fi, probabil, disponibile în următoarea perioadă de programare 2021-2027, estimate în prezent la 3 miliarde EUR. **Deficitul de finanțare rămas e estimat la 12 miliarde EUR.**

5.7 Granturi și subvenții

În ultimele două decenii, sectorul de apă și apă uzată din România a fost finanțat din următoarele surse, majoritatea fondurilor fiind alocate pentru o infrastructură nouă:

- Fonduri UE (app. 5,5 miliarde EUR):
  - Fonduri UE de pre-aderare - în cea mai mare parte prin intermediul ISPA (Instrument pentru Politici Structurale de Pre-Aderare), dar au fost disponibile și fonduri prin PHARE și SAPARD;
  - Fonduri UE Structurale pentru POS Mediu 2007-2013 și PNDR 2007-2013;
  - Fonduri UE Structurale pentru POIM 2014-2020 și PNDR 2014-2020;
- Bugetul de stat al României, prin programe guvernamentale și Administrația Fondului de Mediu, fiind un instrument economic și financiar destinat sprijinirii proiectelor de protecție a mediului;
- Autoritățile locale, și anume Primăriile și Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară, sunt de asemenea implicate în finanțarea dezvoltării infrastructurii de apă și apă

uzată, cu sprijinul IFI atât în ceea ce privește finanțarea, cât și în promovarea investițiilor;

Principala sursă de finanțare a investițiilor în infrastructura publică în următorii ani va fi reprezentată de programul Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM). POIM va asigura un sprijin suplimentar prin granturi (aproximativ 3 miliarde euro) din partea UE, disponibile în perioada de programare 2014-2020, cu posibilitatea de supracontractare de 300% reglementată prin art. 12, b). al OUG 40/2015. Cu toate că au fost asigurate fondurile necesare pregătirii proiectelor încă din perioada anterioară de programare, iar Ministerul Fondurilor Europene a întreprins numeroase măsuri pentru a susține beneficiarii din sector în promovarea noilor investiții, interesul și implicarea acestora în pregătirea proiectelor sunt destul de scăzute (în prezent există 21 proiecte pentru care sunt semnate contracte de finanțare dar doar 10 proiecte sunt aprobate de către Comisia Europeană), iar procesul trebuie accelerat în perioada următoare pentru a asigura implementarea investițiilor în limitele perioadei de eligibilitate.

5.8 Imprumuturi

Infrastructura de apă și apă uzată a fost finanțată și prin intermediul împrumuturilor de co-finanțare a proiectelor cu fonduri europene. Operatorii regionali au contractat împrumuturi de la următoarele categorii de finanțatori:

- BERD: principala bancă de finanțare a investițiilor de infrastructură de apă și apă uzată cu 23 de contracte de împrumut pentru co-finanțarea proiectului POS Mediu și 5 contracte de împrumut pentru co-finanțarea proiectului POIM;
- BEI: 1 contract de împrumut pentru co-finanțarea POS Mediu și 2 contracte de împrumut pentru co-finanțarea POIM;
- Banci comerciale: băncile comerciale au fost foarte active în co-finanțarea proiectelor POS Mediu (BRD, BCR, Dexia) dar sunt destul de reticente în finanțarea proiectelor POIM (există doar un singur contract de împrumut semnat cu Eximbank).

Principala sursă de rambursare a împrumuturilor o reprezintă tarifele. Componente din tarife care contribuie semnificativ la rambursarea împrumuturilor (principal și dobânzi) sunt reprezentate de redevența și profit.

Ceilalți operatori publici din sectorul de apă și apă uzată (în afara de operatorii regionali) nu au contractat împrumuturi pentru finanțarea/co-finanțarea infrastructurii de apă și apă uzată. În aceste cazuri, investițiile în infrastructură au fost co-finanțate de către autoritățile locale.

5.9 Investiții din surse proprii

Tarifele pentru apă și apă uzată contribuie la finanțarea sectorului de apă și apă uzată. Politica tarifară a fost modificată semnificativ în ultimii ani, ca urmare a cerințelor din cadrul schemelor de finanțare ale UE. Prin urmare, în conformitate cu principiul "poluatorul plătește" și "acoperirea totală a costurilor", tarifele au fost ajustate în termeni reali, în ultimii ani și se preconizează că vor crește în continuare în limitele suportabilității populației.

În cadrul studiilor de fezabilitate pregătite pentru accesarea fondurilor UE pentru perioada 2014-2020, fiecare operator regional va avea o nouă strategie de tarifare rezultată din analiza cost-beneficiu a investiției, care va fi evaluată și validată de către UE și Autoritatea de Management. Strategiile de tarifare sunt concepute având în vedere principiul de recuperare integrală a costurilor (tariful trebuie să acopere costurile de exploatare, costurile de întreținere și reparații, costurile financiare, redevența, rambursarea datoriei, amortizarea și profitul). Cu toate acestea, datorită suportabilității limitate la nivelul populației, s-a convenit să se includă treptat în tarif amortizarea echivalentă a activelor finanțate de UE în maxim 30 de ani de la începerea exploatarei (aceasta este o prevedere a Ghidului ACB).

Principala sursă pentru investițiile din surse proprii este reprezentată de redevența și de profit. Nivelul investițiilor din surse proprii al operatorilor regionali este scăzut, fiind sub 40-50 de milioane de euro/an pentru întregul sector, în ultimii 6-7 ani. Unele autorități locale și operatori regionali au adoptat indicatori de performanță pentru a ajuta la monitorizarea și îmbunătățirea eficienței furnizării serviciilor. Îmbunătățirea eficienței serviciilor generează costuri mai mici și reduce deficitul de finanțare, dar progresele înregistrate până în prezent nu sunt foarte vizibile la nivel de sector.

Ceilalți operatori publici din sectorul de apă și apă uzată (în afara de operatori regionali) au realizat investiții extrem de reduse în infrastructura de apă și apă uzată în cele mai multe cazuri ca măsură reactivă ca urmare a unei probleme acute și nu pe baza unor planificări. În aceste cazuri, investițiile în infrastructură au fost finanțate în principal din fonduri europene, de la bugetul de stat și de către autoritățile locale.

5.10 Fondul IID

Fondul de Intreținere, Înlocuire și Dezvoltare (Fondul IID) este un cont de numerar de rezervă inițial introdus în sectorul românesc în perioada 1995-1997 de către BERD pentru proiectele MUDP. Datorită rezultatelor pozitive, obligația de creare a fondului a fost introdusă în legislația națională pentru toți operatorii care au beneficiat de finanțare UE în 2005 (OUG 198/2005). În prezent, toți operatorii regionali au creat și utilizează acest fond.

Principiile generale ale Fondului IID sunt următoarele (mecanism de securizare a surselor pentru investiții):

- Surse de fonduri: dividende, impozit pe profit, cota de profit, redevența, dobânzi la soldul de numerar și alte surse hotărâte de autoritățile locale sau de operatorii regionali. Amortizarea nu este o sursă a fondului MRD conform legislației. Cu toate acestea, există unii operatori, care au decis intern să plătească suma echivalentă pentru amortizare în fondul IID.
- Redevența, dividendele și impozitul pe profit ar trebui să fie plătite de către companiile autorităților locale și acestea să restituie sumele înapoi în fondul IID în maxim 5 zile. În practică, pentru a evita aceste transferuri de numerar, companiile de apă au convenit cu autoritățile locale să plătească aceste sume direct în fondul IID.
- Utilizarea fondurilor: rambursarea serviciului datoriei pentru împrumuturile de co-finanțare a investițiilor în infrastructură publică, în conformitate cu un plan de investiții aprobat. Prioritatea plăților din fondul MRD este următoarea:

- Plata serviciului datoriei aferent împrumuturilor suverane contractate pentru cofinanțarea proiectelor finanțate de UE;
- Plata serviciului datoriei aferent împrumuturilor contractate sau garantate de autoritățile locale contractate pentru cofinanțarea proiectelor finanțate de UE;
- Plata serviciului datoriei aferent împrumuturilor contractate de Operatorul Regional pentru cofinanțarea proiectelor finanțate de UE;
- Cheltuieli neeligibile legate de proiectele finanțate de UE;
- Investiții în întreținere/inlocuire/dezvoltarea activelor ;
- Plata TVA aferentă investițiilor în infrastructură;
- Plata cofinanțării proiectelor finanțate de UE;

Crearea Fondului IID a fost o parte importantă din reforma, având unul dintre cele mai pozitive efecte asupra sectorului, prin crearea unei discipline financiare în cadrul operatorilor, întărirea capacității financiare și a bonității acestora, inclusiv un mecanism clar de rambursare a datoriilor și creșterea transparenței în efectuarea investițiilor din surse proprii.

5.11 Concluzii

În pofida progreselor înregistrate, România este încă în urmă obiectivelor Tratatului de Aderare la UE privind acoperirea națională cu servicii de apă și tratarea apelor uzate. În prezent, rata de conectare la servicii de apă este în jur de 70% iar la servicii de canalizare în jur de 53% fiind cele mai scăzute dintre țările UE - atât pentru apă potabilă, cât și pentru canalizare. Diferențele dintre zonele urbane și cele rurale din România sunt uriașe: în timp ce municipalitățile mai mari se apropie de respectarea standardelor UE, comunitățile mai mici (în special în zonele rurale) înregistrează o întârziere considerabilă.

În cadrul unui proiect de asistență tehnică coordonat de BERD (Proiectul PISSA), a fost calculat costul total pentru conformarea cu directivele UE privind apa și apa uzată în jurul sumei de 22.2 miliarde EUR dintre care o sumă de 9 miliarde EUR în ceea ce privește furnizarea apei și 13.2 miliarde EUR pentru colectarea și epurarea apelor uzate. La acestea se mai adaugă costuri de reinvestiții pentru infrastructura construită în ultimii 20 de ani (înlocuiri, reinvestiții, etc.) de 2.3 miliarde de euro ducând nevoia totală de investiții la 24.5 miliarde de euro.

Resursele financiare actuale disponibile sunt importante și în prezent sunt numeroase proiecte în pregătire și implementare. Spre exemplu, sub umbrela Proiectului Operațional Infrastructură Mare (POIM) sunt în pregătire studii de fezabilitate pentru proiecte de investiții pentru a fi supuse spre aprobare Comisiei Europene de aproximativ 10 miliarde de euro (o parte dintre ele sunt aprobate deja și în implementare).

O evaluare generală arată că au fost identificați ca fiind disponibili în prezent la nivel național aproximativ 7 miliarde EUR, în special în fondul POIM 2014-2020, PNDR I și II, și PNDR 2014-2020. Alte granturi UE vor fi, probabil, disponibile în următoarea perioadă de

programare 2021-2027, estimată în prezent la 3 miliarde EUR. Deci, deficitul de finanțare rămas este de aproximativ 12 miliarde EUR care probabil va trebui să fie finanțat de la bugetul de stat, fie împins mai departe pentru următoarele perioade de programare ale UE după 2027.

O parte din acest deficit de finanțare poate fi acoperit și de către operatorii de apă și apă uzată din veniturile obținute din tarife. În ultimii ani însă, nivelul investițiilor realizate de către cei 43 de operatori regionali din venituri proprii (tarife) a fost relativ redus în jur de 40-50 milioane de euro pe an. Pentru a crește aceste sume, ar trebui crescute tarifele la servicii de apă și apă uzată, ceea ce duce la alte discuții privind suportabilitatea consumatorilor.

Concluzionând, se poate spune că va mai dura cel puțin 15-20 de ani până se va ajunge cu grade de conectare la apă și apă uzată apropiate de 100% la nivel național. În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarificare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

6 METODOLOGIA DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL

6.6 Context general

Performanțele sistemului de apă și canalizare din România sunt pe un trend descrescător în ultimii ani amenințând sustenabilitatea pe termen mediu și lung din următoarele motive principale: dificultăți în asigurarea unei continuități în strategiile de tarificare care să asigure acoperirea costurilor de operare și resurse financiare pentru întreținere dezvoltare, presiune pe extinderea ariei de operare în zone rurale cu rentabilitate scăzută care a pus presiune pe aplicarea principiului solidarității și creșterea exponențială a nivelului de infrastructură operată prin implementarea de proiecte cu finanțare europeană (POS Mediu și POIM) ceea ce creează presiune pe costurile de operare și întreținere.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarificare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarificare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarificare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 ani care are o strategie de tarificare aprobată în afara proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt și mediu a operatorilor regionali.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarificare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

Atât A.N.R.S.C., cât și operatorii au în față o sarcină pe cât de mare, pe atât de dificilă - însă ei trebuie să aibă atribuțiile adecvate și trebuie să li se ceară să facă progrese. Este deosebit de important ca operatorii să recunoască și să accepte cât de important este rolul unui reglementator economic.

Fără un reglementator economic, operatorii nu vor putea să acceseze finanțările prin împrumuturi de care vor avea nevoie pentru a funcționa sustenabil pe termen lung. România trebuie să se folosească la maxim de această perioadă în care Uniunea Europeană acordă fonduri pentru investiții în sectorul de apă. Aceasta înseamnă pregătiri atente pentru un viitor în care fondurile europene vor fi foarte mici sau nu vor mai fi deloc. Deși progresul către conformare este foarte important, aceasta nu poate fi singura direcție de acțiune în sectorul de apă. Sectorul de apă trebuie să gândească pe termen lung. Reglementatorul economic are un rol esențial în această privință.

O parte din rolul reglementatorului constă în monitorizarea performanțelor operatorilor, inclusiv implementarea unui program agreat de investiții (prin fonduri UE, dar și din profiturile operatorilor). Această monitorizare este critică pentru a clădi încrederea clienților, a Guvernului și a altor parteneri în acest cadru de reglementare.

În cadrul versiunii draft a “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de către echipa de consultanță

BDO-WICS în Decembrie 2020 ca parte din proiectul “Servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare” a fost evidențiată nevoia implementării unui sistem de reglementare economică în sectorul de apă ai apă uzată din România. În acedrul raportului menționat mai sus, au fost propuse o serie de principii de reglementare economică care ar trebui să fie corelate cu metodologia de profit rezonabil. În acest context, în secțiunile următoare din acest capitol, vor fi prezentate două astfel de principii pentru partea de reglementare economică care sunt esențiale în gândirea și propunerea unui metodologii de determinare a profitului rezonabil: politica de suportabilitate și stabilirea redevenței.

6.7 Politica privind stabilirea redevenței

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m³ de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componentă, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, aliniatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

“La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.”

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă³ sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că “tarifele vor urmări pe cât de mult posibil recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse”;
- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.
- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a

³ Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.
- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarificare).

Ținând cont de acest context general, în cadrul “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de către echipa de consultanță BDO-WICS în Decembrie 2020 ca parte din proiectul “Servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare”, au fost propuse următoarele principii de stabilire a redevenței ca parte a procesului de reglementare economică a serviciilor de apă și apă uzată din România:

- Strategiile de tarificare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență (aceasta fiind principala sursă pentru investiții).
- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarificare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarificare precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții;
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eşalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
- Nivelul redevenței și includerea eşalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

Prin implementarea acestor propuneri, se va asigura o introducere sustenabilă a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif aferentă investițiilor realizate în ultimii 10 ani și se va asigura o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, considerăm că această abordare ar trebui să fie inclusă în determinarea tarifelor pentru toți operatorii de apă și apă uzată din țară, nu doar de către operatorii regionali, pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă unitară la nivelul național.

6.8 Suportabilitatea consumatorilor

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (indicele de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă recuperarea integrală a costurilor.

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

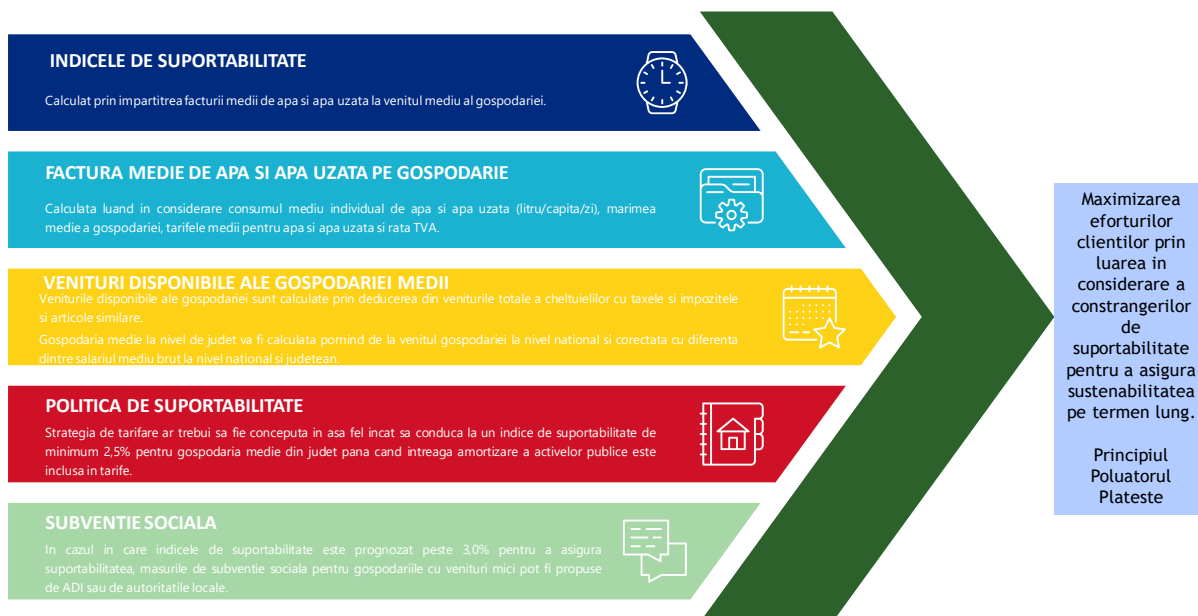
Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% al indicelui de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

În acest context, strategiile de tarificare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că indicele de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Suportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

Figura 6-1: Politica de suportabilitate în cadrul sistemului de reglementare economică propus

Sursa: “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de catre echipa de consultanta BDO-WICS în Decembrie 2020

În cazul în care strategii de tarifiere propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duc la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, indicele de suportabilitate este prognozat peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife. și că urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI.

Deciziile finale de aplicare a unui sistem de ajutor pentru facturi de apă și apă uzată se pot lua doar de către fiecare consiliu local în parte.

După cum a reieșit și din răspunsurile primite în chestionare niciun municipiu respondent nu aplică prevederile privind posibilitatea acordării unor ajutoare în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și canalizare. Acest aspect poate face obiectul unei reglementări naționale suplimentare de tipul susținerii consumatorului vulnerabil și în domeniul apei, având în vedere importanța vitală a acesteia, fiind vorba de un serviciu vital pentru care trebuie asigurată continuitatea și calitatea serviciului.

6.9 Elemente considerate la stabilirea metodologiei privind profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

Concluziile studiilor realizate privind analiza profitul la nivel internațional în sectorul de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

Cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, datorită dinamicii operatorilor ca urmare a creșterii continue a gradului de conectare la servicii și a extinderii ariei de operare prin politica de regionalizare, este imposibil de stabilit un standard pentru o întreprindere bine gestionată (administrată) pentru ca să fie stabilită o rată a profitului rezonabil.

6.10 Metodologia propusă de stabilire a profitului rezonabil

6.10.1 Context

Profitul rezonabil reprezintă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv și care ține seama de riscul / absența riscului suportat de către operatorul de serviciu public în virtutea intervenției autorității publice.

Ținând însă cont de particularitățile sectorului de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul

operațional relativ redus, etc.), riscul înregistrat de operatorii de apă și apă uzată din România este considerat redus.

6.10.2 Stabilire nivel profit rezonabil

Ca parte a procesului de reglementare economică, **rata profitului rezonabil** va fi determinată pe baza **ratei de SWAP** la RON la data stabilirii tarifelor sau strategiei de tarification plus o **primă de 100 de puncte de bază**. Rata SWAP la fi luată pentru numărul de ani pentru care se stabilește tariful sau strategia de tarification.

În cadrul contractelor de delegare cu un grad de risc mai ridicat (ex. obligativitatea realizării de investiții importante din surse proprii, alocarea de riscuri mai ridicate către delegatar, suportarea unor corecții financiare stabilite de autoritățile cu rol în verificarea proiectelor cu finanțare europeană etc.), se poate utiliza o rată a profitului rezonabil mai mare decât rata SWAP+100 puncte de bază, care va fi justificată prin prisma RIR/ROE printr-un studiu detaliat și va fi dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie să diminueze calitatea serviciului prestat. Orice beneficii legate de creșterea eficienței se stabilesc în așa fel încât acestea să se repartizeze, în mod echilibrat, între operatori și autoritățile publice și/sau utilizatori.

Mai jos exemplificăm câteva riscuri / provocări cu care se confruntă sectorul de apă și apă uzată din România și care ar trebui avute în vedere la stabilirea unei rate a profitului rezonabil mai mare de rata SWAP + 100 puncte de bază :

- Creșterea costului de conformare (*infringement*) cauzată de întârzieri în întreprinderea măsurilor necesare;
- Absorbție scăzută a fondurilor UE, cauzată de întârzieri în contractare și implementare;
- Creșterea deficitului de finanțare din cauza lipsei de acțiune;
- Dificultățile organizaționale, politice și financiare ce pot fi generate de continuarea sau consolidarea regionalizării;
- Riscul investițiilor nesustenabile, în special în comunitățile mai mici;
- Deteriorarea noii infrastructuri, cauzată de lipsa planurilor pe termen lung privind operarea și mentenanța;
- Deficiențe pe piața muncii;
- Viabilitatea OR amenințată de politici necorespunzătoare: probleme legate de tarife vs suportabilitate ; populația refuză să se conecteze la noua infrastructură, în special în zonele rurale;
- Impact negativ necunoscut generat de schimbările climatice, declinul demografic, inundații etc.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarification, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea, redevența și cheltuielile financiare nesubvenționate.

Se recomandă ca principiile următoarele privind operare sustenabilă să fie implementate înainte de aplicarea ratei profitului rezonabil în determinarea tarifelor:

- În cazul în care strategie de tarification propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub

forma de redevență majorată. Metodologia de calculare a indicelui de suportabilitate va fi stabilită de către ANRSC.

- Redevența inclusă în tarif trebuie să fie corelată cu amortizarea echivalentă a activelor din patrimoniu public respectând următoarele principii:
  - Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarification prin intermediul redevenței propuse nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarification precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
  - Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții (dacă acestea există);
  - Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
  - Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

Prezentele prevederi privind stabilitatea profitului rezonabil vor fi aplicate ca parte a sistemului de reglementare economică sub coordonarea ANRSC considerând următoarele principii:

- Operatorii regionali: imediat după aplicarea principiilor de reglementare economică de către A.N.R.S.C. și după finalizarea implementării strategiilor de tarification din POIM;
- Operatorii mici (cei aproximativ 900 de operatori înregistrați): vor aplica gradual în funcție de mărime. Pentru acești operatori, A.N.R.S.C. va stabili o perioadă de tranziție pentru fiecare operator în parte în funcție de capacitatea instituțională a autorității de a lucra cu așa de mulți operatori.

În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt nu se vor aplica principiile de mai sus privind stabilirea profitului rezonabil. În acest caz, nivelul profitului va rezulta din procesul de licitație publică în funcție de alocarea riscurilor între parteneri. În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt este recomandat ca principiile menționate mai sus privind redevența (ex. redevența legată de amortizarea patrimoniului public) și suportabilitatea (nivel minim de suportabilitate de 2.5%) să fie considerate ca și condiție obligatorie în caietele de sarcini și să fie considerate de operatori în stabilirea nivelului de profit licitat.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2,01% ceea ce conduce, în condiții de risc minim, la o rată a profitului rezonabil de 3,01% (2,01%+1,00%).

7 ANEXE

7.6 Anexa 1 - Considerații privind sectorul apă la nivel European

Aranjamentele instituționale ale sectorului de alimentare cu apă și de canalizare sunt diferite în Europa, variind de la un model foarte fragmentat (Danemarca) la unul foarte consolidat (Regatul Unit), infrastructura fiind deținută și operată de autoritățile publice locale. În unele cazuri serviciile de alimentare cu apă sunt combinate cu serviciile de canalizare și evacuare a apelor uzate, cu o tendință de combinare a tuturor operațiunilor (managementului lanțului integrat).

Serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, deseori în responsabilitatea autorităților locale, au fost supuse diverselor căutări de eficientizare cu caracteristici particulare ce țin de elemente geografice, monopolul natural, nevoia de reducere a costurilor rețelelor și transportului, precum și cea de echitate socială. În Regatul Unit, alimentarea cu apă și canalizarea, au fost privatizate dar sunt reglementate de nivelul central. În alte țări, aceste servicii sunt în responsabilitatea nivelului local, deși de obicei sunt operate de către companii private ce acționează la nivel regional sau chiar național. Modul de partajare a acțiunilor acestor companii variază foarte mult de la țară la țară.

1. Austria

Serviciile de apă sunt organizate prin intermediul gestiunii publice directe și delegate. În cadrul sistemului de delegare publică, întreprinderile cu răspundere limitată, la care unitățile administrativ teritoriale dețin 100% din capitalul social, sunt cele mai des întâlnite. Sectorul apelor reziduale este organizat prin gestiunea publică directă. În orașele mai mari, cum sunt Graz și Linz, întreprinderile publice deținute de autoritățile administrativ teritoriale responsabile, sunt desemnate pentru organizarea acestor servicii. Furnizorii de apă sunt obligați, prin lege, să stabilească tarife pe baza unui calcul economic care să asigure recuperarea integrală a costurilor. Tarifele includ atât părți volumetrice, cât și părți fixe și trebuie aprobate de autoritățile administrației publice locale. În plus, tarifele pot fi revizuite de autorități externe, cum ar fi: Curtea de Conturi a Austriei, instanțele locale de audit din cadrul landurilor. Există și furnizori care își corelează tarifele cu rata anuală a inflației. Există subvenții locale, care sunt acordate din bugetele locale, care au ca scop completarea fondurilor investițiilor necesare. Totodată, fiecare provincie are autoritatea proprie de apă. Lungimea rețelei de apă potabilă pe locuitor este de 9,37 m, iar cea a canalizării este de 11,28 m. Consumul mediu urban pe cap de locuitor este de 135 litri/zi, iar prețul mediu al apei este de 3,67 euro/mc.

2. Belgia

În Flandra serviciile de apă sunt organizate numai prin intermediul administrației publice delegate. Prețul apei potabile trebuie aprobat de autoritățile de reglementare a apei, din subordinea Agenției Flamande de Mediu. Fiecare operator trebuie să aibă o prognoză pe șase ani pe baza unui „plan tarifar” cu prețurile specifice (anuale): pentru consumul gospodăriilor (tariful de bază și tariful de confort) și tarifele non-gospodăriilor. Orice ajustări ale indexului sunt compensate la începutul anului următor. Structura prețului apei este stabilită prin lege și este aceeași pentru apa potabilă, canalizare și epurare ape uzate. Există un mecanism de reducere a tarifelor pentru familiile și persoanele care au dificultăți financiare mari. În Valonia, modelul predominant este gestionarea publică delegată, existând posibilitatea participării minoritare a capitalului privat la întreprinderea responsabilă cu tratarea apelor reziduale. Fiecare furnizor de apă potabilă trebuie să completeze o schemă contabilă standard care este definită în lege. Această schemă se bazează pe cheltuieli analitice. Suma

diferitelor categorii de cheltuieli, inclusiv amortizarea și provizioanele pentru investițiile viitoare, dau suma totală de bani care trebuie colectată prin facturare de apă. Se dă apoi o formulă standard pentru a determina prețul care urmează să fie aplicat pentru a recupera acestor costuri. Costul se bazează, pe un plan financiar pentru a lua în considerare inflația și investițiile viitoare. Odată ce prețul este determinat prin această metodă, toate calculele sunt trimise Comitetului de control al apei, care consultă și organizațiile consumatorilor, industriile, fermierii etc. Acest comitet emite un aviz privind evoluția prețului apei care este transmisă autorității competente, care pregătește decizia de a accepta sau de a refuza prețul propus. Decizia privind prețul revine ministrului economiei din Valonia. Prețul pentru apa uzată urmează aceleași reguli prezentate mai sus, cu excepția faptului că se bazează pe un plan financiar fără o cercetare bazată pe cheltuieli analitice. Lungimea rețelei de apă potabilă pe locuitor este de 9,29 m, iar cea a canalizării este de 2,6 m. Consumul mediu urban pe cap de locuitor este de 96 litri/zi, iar prețul mediu al apei este de 4,53 euro/mc.

3. Bulgaria

Serviciile de apă sunt organizate prin intermediul gestiunii publice directe, a gestiunii publice delegate, respectiv a gestiunii private delegate. În Bulgaria există 64 de furnizori de apă și servicii de canalizare. Majoritatea acestor furnizori sunt deținuți de satul bulgar sau de către municipalități, astfel:

- 15 dintre operatorii de apă și de canalizare sunt 100% deținuți de stat;
- 24 de operatori sunt deținuți 100% de municipalități;
- 15 operatori: 51% deținuți de stat și 49% proprietate municipală;
- 8 operatori: 100% privați;
- 1 operator: 52% proprietate municipală, 48% în proprietate privată;
- 1 parteneriat public-privat „Sofiyska voda” - 77,1% din acesta este proprietate să fie aprobate de autoritatea națională de reglementare în domeniul apei și al energiei. privată și 22,9% este deținută de municipalitate. Tarifele sunt propuse de operatorii locali de apă pentru fiecare an din cei 5 ani, ca parte a planurilor lor de afaceri. Tarifele și planurile de afaceri trebuie ;

4. Republica Cehă

Serviciile de apă sunt organizate prin intermediul mai multor modele, astfel:

- management privat delegat (59% din piață), din care:
  - direct - pe baza contractelor între municipalități și entități private;
  - indirect:
    - prin asociațiile de municipalități care închiriază infrastructura entităților private;
    - prin intermediul companiilor publice care închiriază infrastructura entităților private.
- gestiunea publică delegată fie prin intermediul companiilor publice de apă, fie printr-o companie publică (de obicei, o companie de servicii tehnice municipale) - 25% din piață;
- administrarea privată directă - 9% din piață;
- administrarea publică directă - 7% din piață.

Gestiunea privată delegată este cel mai utilizat model de management, care acoperă 59% din resursele publice de apă. Tarifele pentru apă sunt incluse în lista de bunuri cu prețuri reglementate și sunt reglementate de Legea privind prețurile. Tarifele pentru apă sunt calculate de operatorii de apă pe baza constrângerilor impuse de legea menționată anterior. Ministerul Finanțelor este autoritatea de reglementare și supraveghere a elementelor de cost și a tarifelor. Cu excepția gestionării private directe, municipalitățile/asociațiile de

municipalități îndeplinesc funcția de reglementare, stabilind sistemul de formare a prețului, transferul riscului și parametrii de performanță pe care trebuie să îi îndeplinească operatorul. În calitate de proprietar a infrastructurii, acestea aprobă fiecare propunere tarifară depusă de întreprinderile locale de apă, indiferent de forma de organizare a acesteia, publică sau privată. Legea autorizează entitățile cu dreptul de a percepe taxe pentru apă și canalizare, precum și subvenționarea prețului pentru serviciile de apă și canalizare din alte activități (subvenții intersectoriale). Multe municipalități utilizează această opțiune. Lungimea rețelei de apă potabilă pe locuitor este de 7,38 m, iar cea a canalizării este de 4,48 m. Consumul mediu urban pe cap de locuitor este de 88,5 litri/zi, iar prețul mediu al apei este de 3,27 euro/mc.

5. Danemarca

Serviciile de apă sunt organizate prin intermediul:

- gestiunii private: există aproximativ 2.100 de furnizori de apă deținuți de consumatori;
- gestiunea publică delegată: există aproximativ 140 de întreprinderi publice cu răspundere limitată, care furnizează apă și în jur de 110 de întreprinderi publice cu răspundere limitată, responsabile cu furnizarea serviciului de canalizare și epurare.

Pentru operatorii de apă mici, care furnizează mai puțin de 200.000 mc/an, Legea privind aprovizionarea cu apă prevede faptul că, stabilirea prețurilor să se bazeze pe principiul rentabilității. Furnizorul propune tariful, iar consiliul municipal îl aprobă. Pentru operatorii de apă și de apă reziduală, care furnizează cel puțin sau peste 200.000 mc/an, Legea privind aprovizionarea cu apă prevede faptul că stabilirea prețurilor să se bazeze pe principiul rentabilității. Operatorul propune tariful, iar consiliul municipal îl aprobă, luând în calcul cerințelor autorității naționale de reglementare. Lungimea rețelei de apă potabilă pe locuitor este de 9,4 m, iar cea a canalizării este de 15,9 m. Consumul mediu urban pe cap de locuitor este de 104 litri/zi, iar prețul mediu al apei este de 9 euro/mc.

6. Italia

În Italia există diferite sisteme de gestionare a serviciilor de apă. Aproximativ jumătate din populație este deservită prin intermediul modelului de management public delegat. Parteneriatele Public Privat asigură furnizarea apei pentru 36% din populație, în timp ce concesiunile acoperă 5%. Pentru 49% din populație serviciile sunt furnizate direct de municipalități, prin gestiunea publică directă. Tariful pentru serviciile de apă este propus de autoritatea locală de reglementare către autoritatea națională de reglementare care îl aprobă. Dacă autoritatea de reglementare locală nu acționează, compania de apă poate transmite direct propunerea către autoritatea națională de reglementare pentru aprobarea tarifelor. Lungimea rețelei de apă potabilă pe locuitor este de 5,8 m, iar cea a canalizării este de 4,7 m. Consumul mediu urban pe cap de locuitor este de 245 litri/zi, iar prețul mediu al apei este de 1,15 euro/mc.

7. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord: În 1989 Marea Britanie a fost printre primele țări care au inițiat privatizarea modernă a sectorului de apă. La acea etapă, sectorul consta din 10 autorități regionale din domeniul apelor, responsabile de alimentarea cu apă, canalizare și alte servicii, și 29 de companii, în proprietatea diferitor autorități locale. Sarcinile regulatorii pentru gestionarea resurselor în domeniul apelor au fost atribuite unei autorități nou create și cele 10 autorități au fost restructurate într-o societate pe acțiuni cu o perioadă concesională de 25 de ani. Cele 29 de companii responsabile au fost supuse aceluiași regim. A fost creat Biroul pentru Servicii în domeniul Apelor (OFWAT) în calitate de agenție de reglementare. Procesul de stabilire a prețurilor a fost reglementat de metodologia privind

prețurile limită, care prevede stabilirea unor plafoane pentru limitarea creșterii prețurilor, însă permite operatorilor să-și păstreze beneficiile obținute prin sporirea eficienței. În urma reformelor a fost atras un volum enorm de investiții noi, s-a asigurat respectarea deplină a standardelor Uniunii Europene, o calitate mai înaltă a apelor din râu și un sistem mai transparent de tarificare, însă și o majorare semnificativă a prețurilor. Accesul la servicii îmbunătățite de alimentare cu apă și canalizare este universal. S-a estimat că 97% din gospodăriile casnice sunt conectate la o rețea de canalizare.

7.7 Anexa 2 - Modele de stabilire a tarifelor la nivel european

O scurtă descriere a modalității de aplicare a acestor metode din fiecare țară este prezentată în tabelul următor.

Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
COST-PLUS	
Albania / ERRU	Modelul de reglementare oferă informații de trei ani despre operator, care includ datele pentru anul precedent, datele așteptate pentru anul curent și datele preconizate pentru anul următor. Datele constau în venituri, cheltuieli, facturare, populația deservită, numărul de conectări cu și fără contoare etc. Pentru operatorii care intenționează să acopere costurile O&M, autoritatea de reglementare le analizează determinând costurile care vor fi acoperite de tarif (costurile justificate/acceptate), apoi definește tariful mediu pe baza căruia calculează tarifele volumetrice pentru fiecare categorie de clienți. Pentru operatorii care doresc să acopere costurile totale, autoritatea de reglementare analizează, de asemenea, costurile de capital propuse pentru extinderea rețelei, costurile de amortizare a activelor pentru reînnoirea capitalului și dobânzile împrumuturilor pe care operatorul le-a contractat în trecut. Pe lângă analiza financiară, autoritatea de reglementare analizează aproximativ zece indicatori de performanță pentru a defini obiectivele la sfârșitul anului viitor sau la sfârșitul perioadei de reglementare pentru operatorii care au prezentat un plan de afaceri pe 5 ani. Realizarea acestor obiective (indicatori de performanță), va fi luată în considerare de către autoritatea de reglementare pentru stabilirea noilor tarife.
Muntelegru / RAE	Scopul modelului de reglementare este de a asigura recuperarea costurilor necesare pentru furnizarea de servicii reglementate. Modelul nu include costul mediu ponderat al capitalului.
România / A.N.R.S.C.	Tarifele se bazează, respectând metodologia de calcul stabilită de A.N.R.S.C., pe costurile de producție și exploatare, amortizarea investițiilor (active corporale și necorporale), costurile de mediu, costurile de rambursare a împrumuturilor bancare, costurile cu contractul de delegare, și este, de asemenea, inclus un indicator pentru dezvoltare a resurselor și modernizarea rețelelor și a un indicator de profit.
Malta / REWS	Tarifele sunt calculate pe baza recuperării integrale a costurilor. Cu toate acestea, o parte din costuri sunt suportate printr-o subvenție guvernamentală către operatorul de apă. Metoda de recuperare integrală a costurilor permite operatorului să-și recupereze toate costurile acceptabile, să obțină o rată rezonabilă de rentabilitate a capitalului angajat și să îi permită să își îndeplinească obligațiile actuale și viitoare privind serviciul datoriei.
Croația / VVU	Cerință legală - Tarifele trebuie să acopere toate costurile de operare și întreținere. Cerința autorităților de reglementare - Marja de profit nu trebuie să depășească 5%.
Polonia / ME	Propunerea tarifară ar trebui să fie construită astfel încât operatorul să poată acoperi toate costurile rezonabile (direct sau indirect legate de alimentarea cu apă / colectarea și tratarea apelor uzate) și marja de profit.

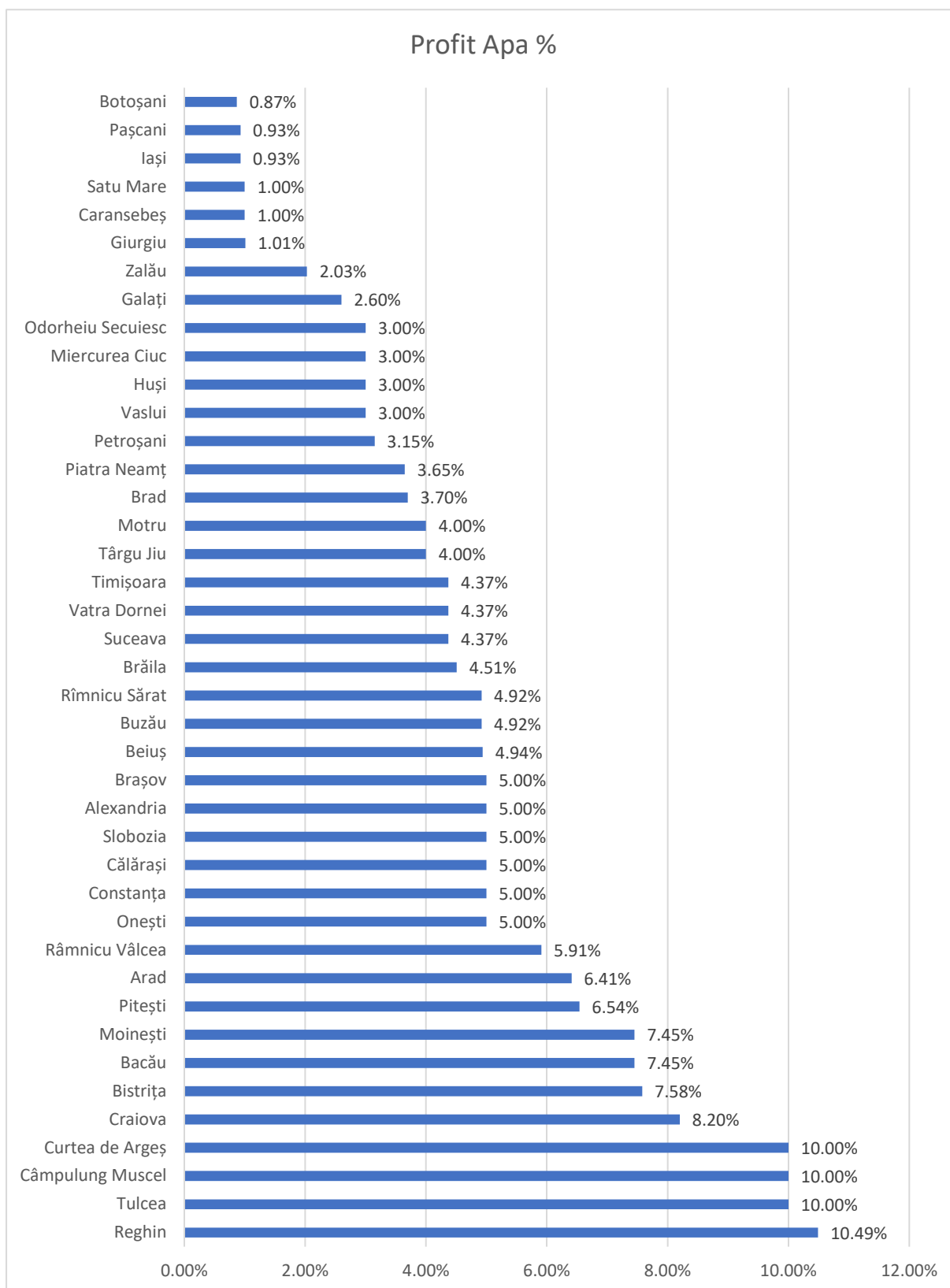
Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
RATA DE RENTABILITATE	
Letonia / PUC	Conform metodologiei, tarifele aprobate trebuie să conțină costuri justificate tehnologic și economic, care sunt necesare pentru furnizarea eficientă a serviciilor de apă. Această condiție este dezvoltată în conformitate cu legea privind gestionarea apei, unde se stabilește că persoanele fizice și persoanele juridice acoperă toate costurile pentru gestionarea serviciilor de apă justificate ca urmare a analizei economice, precum și plata resurselor de apă și a daunelor cauzate acestora. Întrucât tarifele de gestionare a apei trebuie să acopere toate costurile, este în vigoare principiul recuperării costurilor.
Lituania / NCC	Autoritatea de reglementare (NCC) stabilește costurile directe, costurile indirecte, taxele, cheltuielile de operare, rentabilitatea investiției
Estonia / ECA	Autoritatea de reglementare (ECA) a emis principii recomandate de calcul al prețului pentru serviciile de apă. Operatorul depune o cerere pentru stabilirea prețurilor pentru serviciile de apă, iar ECA verifică dacă prețurile sunt justificate și aprobă (sau nu aprobă) cererea. Drepturile operatorului de a depune o cerere de stabilire a prețurilor pentru serviciile de apă nu sunt restricționate.
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	Tarifele sunt stabilite prin determinarea evoluției costurilor pentru o perioadă de 6 ani pe baza planului de afaceri prezentat de compania de utilități. Aprobarea prealabilă a planului de afaceri trebuie să fie dată de consiliul care reprezintă municipalitățile membre. Autoritatea de reglementare evaluează coerența și legalitatea planului de afaceri
Belgia, Flandra / VMM - apă uzată	Companiile de apă sunt obligate să trateze apele uzate provenite din apa pe care o vând. Au un contract cu companiile de canalizare (sau municipalități) care transportă apele uzate și un contract cu Aquafin, care tratează apa. Atât companiile de canalizare, cât și Aquafin își facturează costurile către companiile de apă. Tariful pentru canalizare este determinat prin calcularea costului pentru tratarea apelor uzate minus taxa din fondurile generale de la guvern. Rambursarea costurilor de exploatare și a cheltuielilor generale este determinată de modelul de remunerare. Costul pentru tratarea apelor uzate este stabilit anual de guvern. Tariful pentru transportul apelor uzate este limitat legal la 1, 4 ori din tariful pentru tratarea apelor uzate.
PLAFON DE PREȚ	
Bulgaria / EWRC	Autoritatea de reglementare aprobă 5 tarife pentru fiecare dintre cei 5 ani ai perioadei de reglementare, în funcție de profilul opex, costurile de amortizare (investiții) și volume. Tariful pentru primul an intră în vigoare în forță, în timp ce tarifele pentru ceilalți ani intră în vigoare după actualizarea cu inflația minus X. Decizia de actualizare este luată automat de autoritatea de reglementare (EWRC) la sfârșitul anului precedent.
Ungaria / HEA	Autoritatea de reglementare gestionează OPEX și CAPEX („elemente de bază”) ale operatorilor separat în sistemul de control al costurilor, dar reglementarea prețurilor se aplică costurilor totale. În timpul revizuirii costurilor, autoritatea de reglementare examinează costurile de operare ale furnizorilor de servicii și analizează eficacitatea acestora prin benchmarking.
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	Operatorii propun un preț inițial aprobat de guvern, apoi pot solicita în fiecare an o creștere pe baza costurilor de operare și a investițiilor viitoare,

Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
	aprobat definitiv sau nu de autoritatea de reglementare (BRUGEL).
Marea Britanie, Scoția / WICS	Autoritatea de reglementare (WICS) folosește abordarea reglementării plafonului de preț (RPI-X). WICS are datoria legală de a promova interesele clienților. WICS face acest lucru în principal prin stabilirea prețurilor pentru serviciile de apă și canalizare care îndeplinesc obiectivele miniștrilor pentru industria apei la cel mai mic cost global rezonabil. Procesul de stabilire a prețurilor are loc la fiecare șase ani.
	PLAFON DE VENITURI
Spania / MITECO	În principal, tarifele pentru apă și apa uzată urmează metodologia „plafonului de venituri”, deoarece veniturile totale permise ale unui operator sunt legate de rata globală a inflației. Cu toate acestea, atunci când vine vorba de acordul de concesiune, există un contract în care se stabilește metodologia de actualizare a tarifelor. Trebuie subliniat faptul că acțiunile mecanismului social în tarife devin tot mai importante. Aceste acțiuni sociale au succes datorită solidarității clienților / utilizatorilor în ansamblu.
Macedonia de Nord / ERC	Veniturile reglementate se stabilesc la nivelul care îi permite furnizorului de servicii de apă să acopere costurile de operare și costurile de întreținere justificate, costurile de investiții de capital, inclusiv costurile de amortizare a activelor pentru efectuarea serviciului de apă relevant, precum și taxele, impozitele prevăzute de lege.
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	https://www.ofwat.gov.uk/regulations-companies/price-review/2019-price-review/pr19-final-methodology/
ALTE	
Georgia / GNERC	Mixt (plafon de venituri Opex și costul plus Capex). Opex este calculat pe baza datelor din anul de bază utilizând factorul CPI / X (Reglementare bazată pe stimulente). Investițiile planificate pentru perioada de reglementare sunt incluse în tarif și corectate pe baza cifrelor reale de la sfârșitul perioadei de reglementare.
Italia / ARERA	Conform acestui model, fiecare autoritate de reglementare locală (EGA) trebuie să selecteze schema care reprezintă mai bine circumstanțele operaționale inițiale ale fiecărui operator (în funcție de amploarea investițiilor planificate în ceea ce privește infrastructurile existente, costurile de operare pe cap de locuitor și variația activităților operatorului). Schema selectată oferă reguli adecvate de rambursare a costurilor pentru calcularea costurilor de infrastructură / investiții și pentru evaluarea posibilelor costuri suplimentare de operare. Având în vedere schema, este posibil să se calculeze suma totală a costurilor și, apoi, să se determine multiplicatorul tarifar. Acest model combină diferite seturi de metode, în special: <ul style="list-style-type: none"> - Limita sumei permise pentru recuperarea costurilor preconizate într-un an (aplicarea plafonului de venituri); - Limita variației prețului anual (aplicarea plafonului de preț); - Un mecanism de plafon de costuri care permite firmei să câștige parțial din reducerea costurilor; - Rambursarea ex-post a investițiilor “realizate” și parametrii standardizați pentru rambursarea costurilor financiare și fiscale ale capitalului.

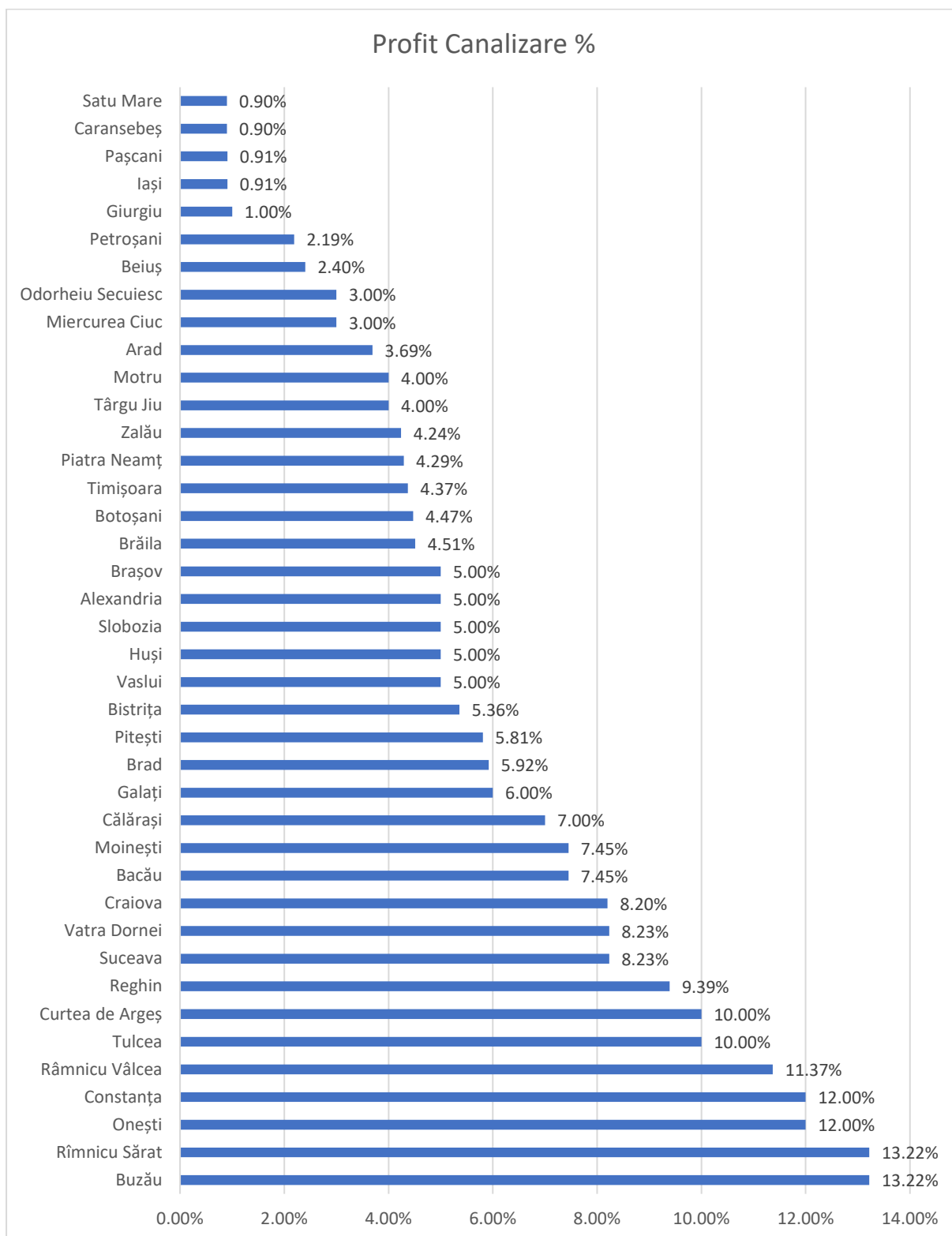
Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
Armenia / PSRC	În cadrul parteneriatului public-privat, un model de închiriere de 15 ani cu un singur manager este implementat de la 1 ianuarie 2017
Irlanda / CRU	Autoritatea de reglementare (CRU) aprobă tarifele percepute clienților non-casnici (cu anumite categorii tarifare) pe serviciu pentru a reflecta costurile furnizării de servicii de apă și / sau ape uzate clienților. Tarife non-casnice: Operatorul național Irish Water prezintă autorității de reglementare modelul lor de alocare a costurilor și calculele pentru a obține niveluri tarifare pentru fiecare categorie de clienți. Metodologia Irish Water și tarifele propuse sunt publicate pentru consultare publică înainte ca autoritatea de reglementare să ia o decizie cu privire la metodă și taxe.

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG”, WAREG, 2019

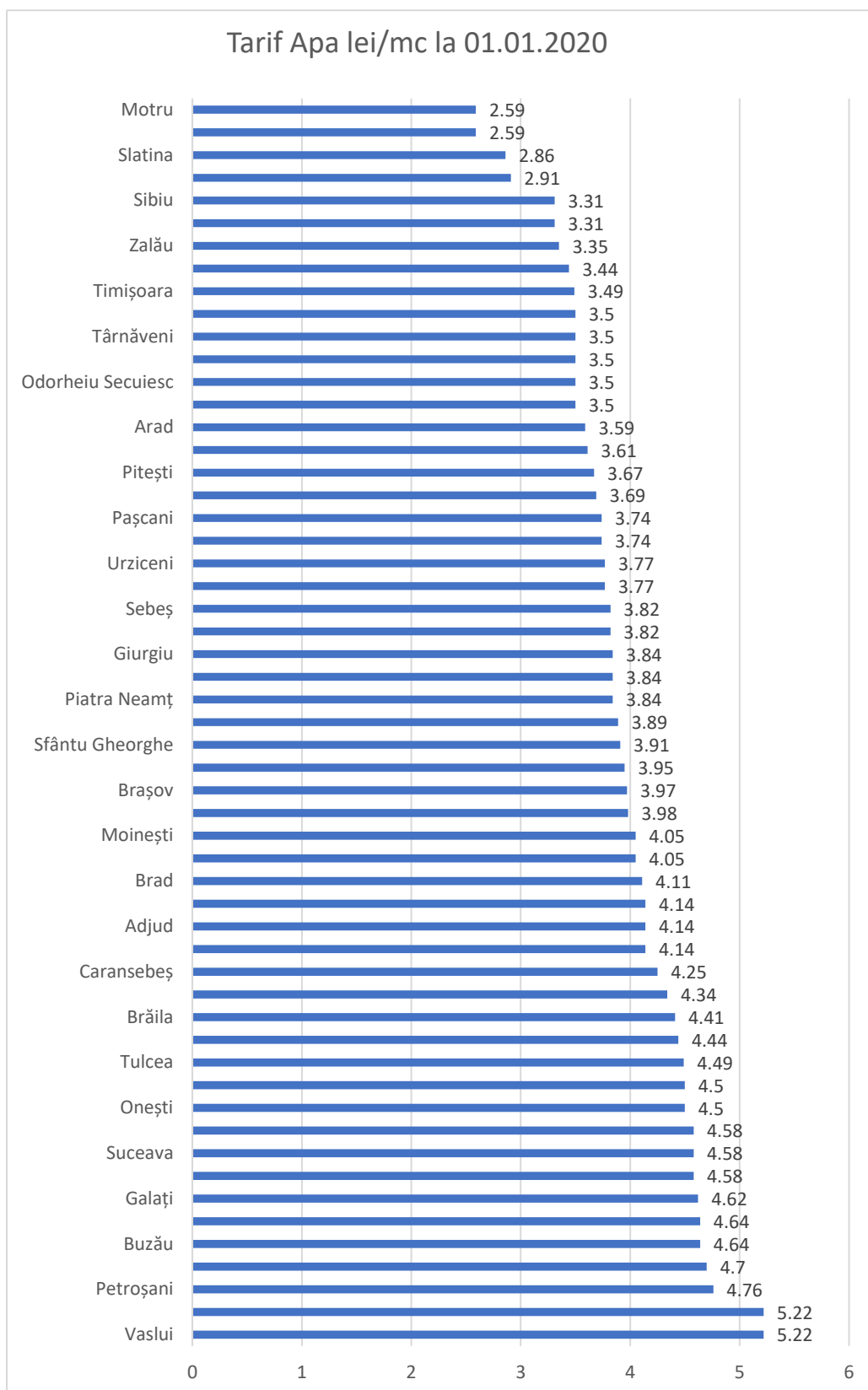
7.8 Anexa 3 - Rezultatele sondajului privind profitabilitatea

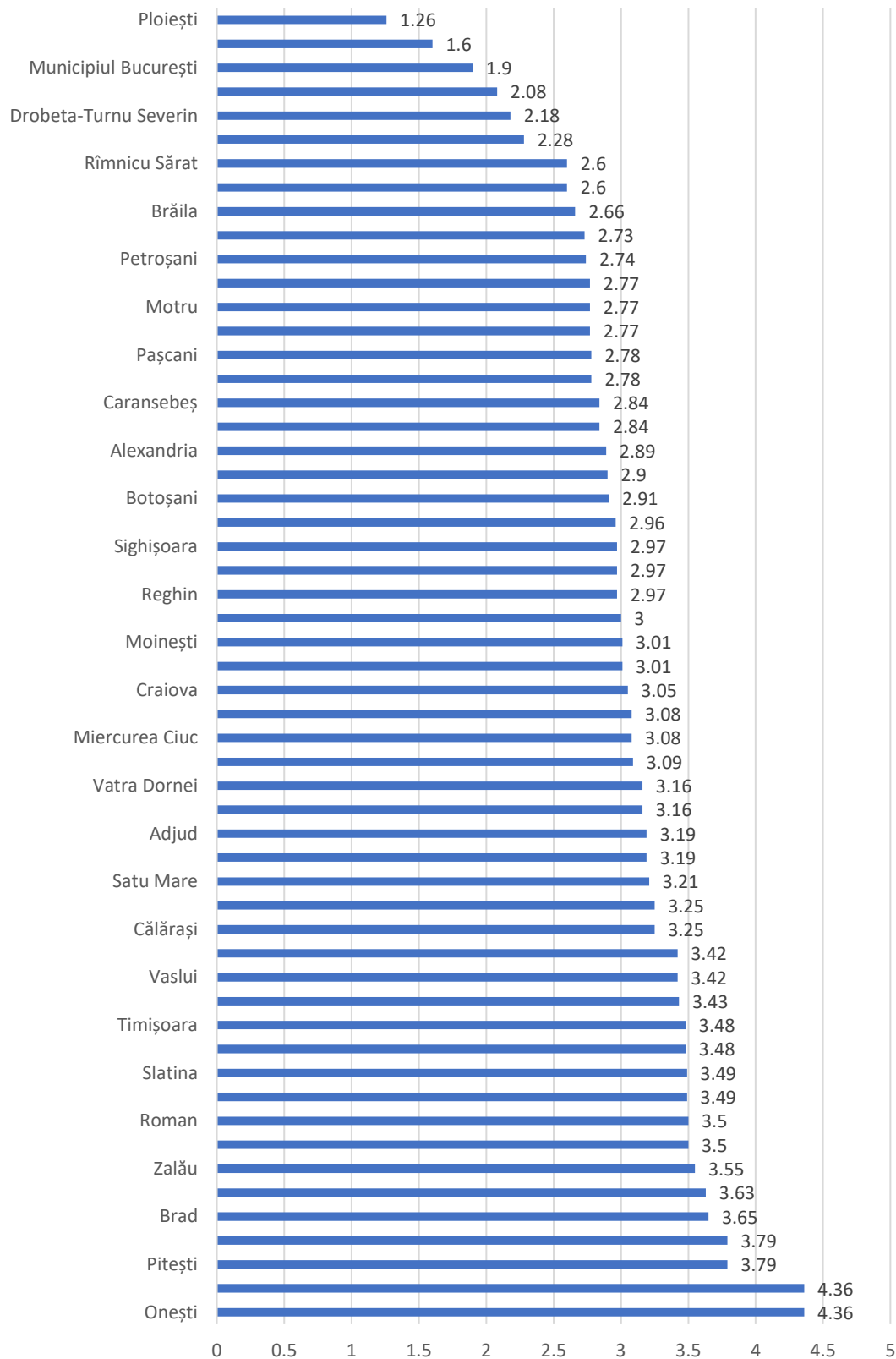

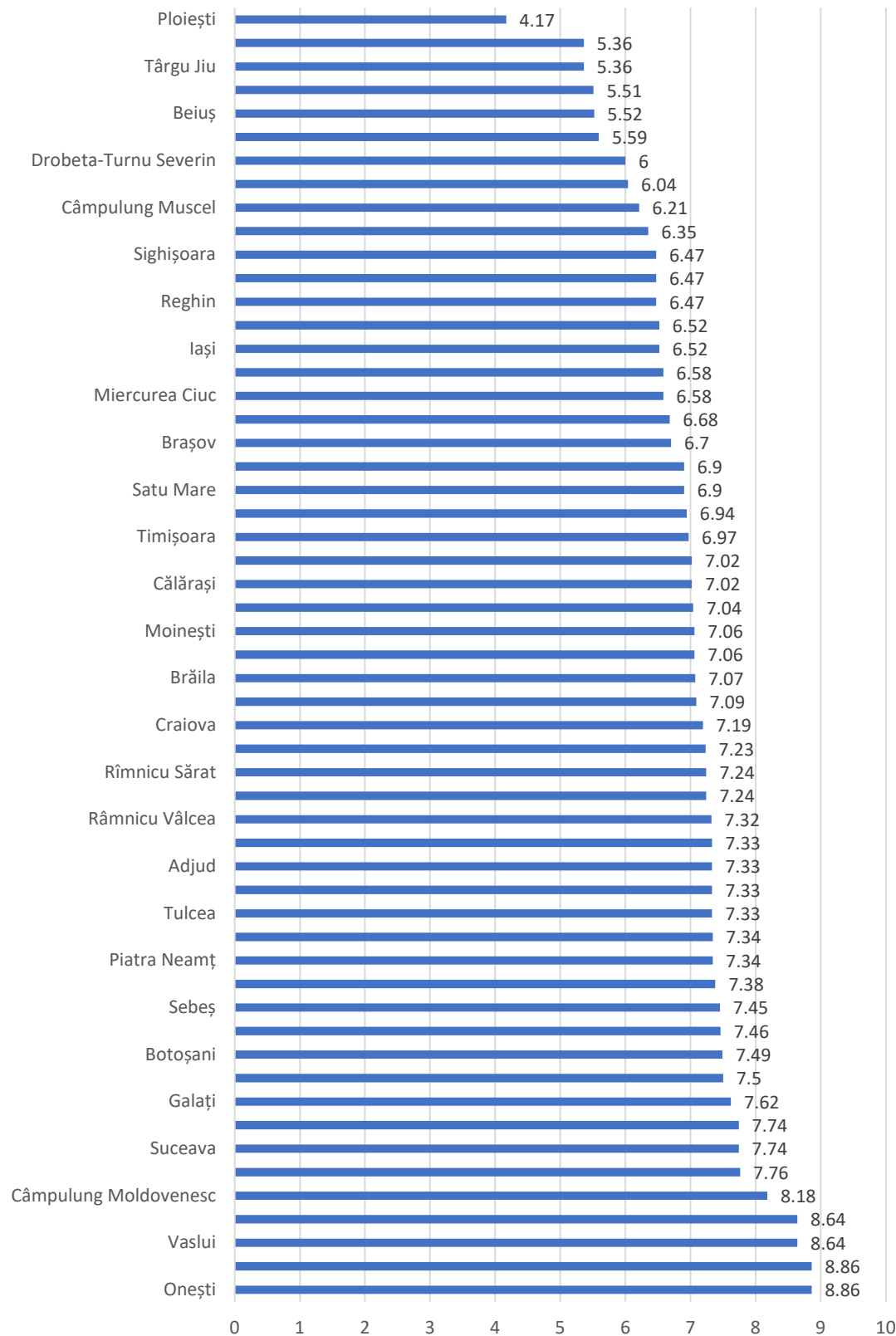
7.9 Anexa 4 - Rezultatele sondajului privind nivelul tarifelor

Tarif Canalizare lei/mc la 01.01.2020

Tarif Apa- Canalizare lei/mc la 01.01.2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice

Codul proiectului: 127462

Denumirea beneficiarului: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Data publicării: iulie 2021

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

